

Handleiding aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid

Inleiding	5
1. Een aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid	7
1.1. Een integraal en geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid?	7
1.2. Met een coördinatie	8
1.3. En een netwerk van aanspreekpunten	8
2. De instrumenten voor een jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen	13
2.1. Het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan	13
Een plan van de Vlaamse Regering	14
Een plan voor een hele regeerperiode	14
Integratie van twee plannen	14
Participatie bij opmaak en uitvoering	14
Rol van de aanspreekpunten en de coördinatie	15
2.2. Het kind- en jongereneffectrapport (JoKER)	15
Impact van regelgeving op kinderen en jongeren	15
Wanneer wordt een JoKER opgemaakt?	16
Rol van de aanspreekpunten en de coördinatie	16
2.3. Op kennis gebaseerd jeugd- en kinderrechtenbeleid	17
Staat van de Jeugd	17
Kinderrechtenmonitor	18
Onderzoeksprojecten	18
Rol van de aanspreekpunten en de coördinatie	18
3. De opdracht	21
3.1. Rol en taken van een aanspreekpunt	21
Netwerken, informeren en sensibiliseren	21
Beleidsvoorbereidend en beleidsuitvoerend werk	21
Monitoren en rapporteren	22
3.2. Je werkt niet alleen: de reflectiegroep	22
Doel	22
Praktische werking	22
Samenstelling	23
3.3. Overzicht	26
Continu en reguliere opdrachten	26
Mogelijke concrete opdrachten voor 2014 en 2015	27
4. Kinderrechten	29
4.1. Een beetje geschiedenis	29
Voorlopers	29
Naar een juridisch bindend instrument	29
4.2. Kenmerken	30
Universeel	30
Juridisch bindend - minimumnorm	30
Comprehensiviteit van het kinderrechtenverdrag	31
4.3. Indelingen – inhoudelijke bespreking	32
De drie P's	32
De vier basisbeginselen	32
Indeling volgens de klassieke mensenrechtenverdragen	33

4.4. Toezicht op de naleving	34
Rapportage aan het Comité voor de Rechten van het Kind	34
Klachtenprotocol	34
4.5. Kinderrechten in België en Vlaanderen	35
De ratificatie	35
Het Vlaams actieplan kinderrechten	35
Periodieke rapportage	36
5. Jeugdbeleid	37
5.1. Een beetje geschiedenis	37
5.2. Staatshervormingen	38
5.3. Onderweg naar een breed jeugd- en kinderrechtenbeleid	38
6. Nationale, Europese en internationale agenda's en samenwerking	41
6.1. België	41
Coörmulti	41
Intra-Belgisch overleg Jeugd	42
Contactpersonen kinderrechten	42
Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)	42
6.2. Europese Unie	44
Jeugd	44
Kinderrechten	46
6.3. Raad van Europa	47
Jeugd	47
Kinderrechten	48
6.4. Verenigde Naties	49
Kinderrechten	49
Jeugd	49
Afkortingen	51
Nog vragen? Meer info?	51
Colofon	53

Inleiding

Beste collega,

Van harte welkom!

De afdeling Jeugd is zeer blij dat jij werd aangeduid als aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid door je leidend ambtenaar. We dagen je uit om, samen met ons en je collega-aanspreekpunten, de strategische rol die je departement/agentschap speelt in het kader van het jeugd- en kinderrechtenbeleid mee waar te maken.

Deze handleiding werd opgesteld om nieuwe én ervaren aanspreekpunten een houvast te bieden in de misschien minder vertrouwde omgeving van het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Deze handleiding valt uiteen in twee grote delen. In de hoofdstukken 1 tot 3 proberen we het speelveld af te bakenen en gaan we in op de rol en taken van jou als aanspreekpunt. We proberen je een duidelijke plaats te geven in het Vlaamse landschap van het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Daarbij maak je ook kennis met de overige instrumenten die de Vlaamse overheid ter beschikking heeft om dat jeugd- en kinderrechtenbeleid vorm te geven en met andere spelers die op dat veld rondlopen. Wil je graag wat meer achtergrond en historiek? In de hoofdstukken 4 tot 6 kan je dan je gading vinden. We nemen er ook een duik in internationale agenda's die mee ons beleid bepalen.

Ben je er klaar voor? Wij wel, samen met jou!

De collega's van de 'coördinatie'

1. Een aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid

Jeugd- en kinderrechtenbeleid omvat meerdere domeinen die ingrijpen op het leven van kinderen en jongeren. Er is de voorbije jaren in Vlaanderen heel wat visie rond ontwikkeld. En om dergelijk integraal en inclusief beleid vorm te geven zijn er meerdere instrumenten ontwikkeld die decretaal verankerd zijn in het decreet van 20 januari 2012¹ houdende het voeren van een vernieuwd Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid.

We laten je er stap voor stap mee kennis maken in deze brochure.

Je zal merken dat je zelf een cruciale actor bent. Je bent een belangrijke partner om informatie mee uit te wisselen, om gezamenlijk actie te voeren en om mee vorm te geven aan het beleid.

Wij rekenen op jouw expertise en enthousiasme om, samen met ons binnen de Vlaamse overheid, een jeugd- en kinderrechtenbeleid uit te bouwen dat een meerwaarde biedt voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen.

1.1. Een integraal en geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid?

Art. 2, 5°- 6° - 11°²

Jeugd: personen tot en met dertig jaar, of een deel van die bevolkingsgroep

Jeugd- en kinderrechtenbeleid: de integrale en geïntegreerde visie en de daarop gebaseerde en systematische en planmatige maatregelen van een overheid die een waarneembaar effect beogen op de jeugd, met bijzondere aandacht voor de rechten van het kind, als ethisch en wettelijk kader.

Rechten van het kind: de rechten van het kind, vermeld in de bepalingen en beginselen van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989, en in bijhorende facultatieve protocollen, zoals goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

In het decreet van 20 januari 2012 staan een aantal definities die verschillende elementen bevatten die belangrijk zijn.

Er is de keuze voor een integrale benadering om de verschillende elementen te coveren die van belang zijn voor kinderen en jongeren tussen 0 en 30 jaar en de domeinen te vatten die ingrijpen op hun leven. Kinderrechten worden uitdrukkelijk vernoemd als ethisch en wettelijk kader.

In hoofdstuk 4 en 5 kan je je verder verdiepen in de achtergrond van het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Om de implementatie van beleidsmaatregelen mogelijk te maken, is er nood aan bepaalde instrumenten. Ook deze zijn opgenomen in het decreet. Aanspreekpunten zullen hier regelmatig mee in aanraking komen, eraan meewerken, er mee over nadenken.

1. Voor de volledige tekst:

http://www.sociaalcultureel.be/regelgeving/Vlaamsjeugdbeleid_decreet.aspx

2. De kaderstukjes zijn telkens uittreksels uit het decreet van 20 januari 2012 houdende het voeren van een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid.

1.2. Met een coördinatie

In 1997 duidde de Vlaamse Regering voor de eerste keer een coördinerende minister kinderrechten aan. In 1999 volgde ook een minister van jeugd(beleid). Sinds 2004 wordt deze functie uitgevoerd door één en dezelfde minister, de Vlaamse minister van Jeugd.

Het gaat hier om een coördinerende functie. De Vlaamse minister van Jeugd kan niet tussenkomen in de bevoegdheden van zijn collega-ministers, maar kan hen er wel op aanspreken. Dan gaat het zowel over het gesprek aangaan, de boodschap overbrengen maar ook op knelpunten wijzen en vragen wat zal gebeuren om hieraan te voldoen, bijvoorbeeld op basis van het door de regering goedgekeurde Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Vaak zal het wenselijk zijn om de resultaten van dergelijke coördinatie voor te leggen aan de gehele Vlaamse Regering.

Om de minister in zijn functie te ondersteunen werd ook een coördinerende administratie aangeduid. Dit is de afdeling Jeugd van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen. Het is dus vanuit de afdeling dat de meeste vragen aan jou zullen gesteld worden en opdrachten geïnitieerd worden. Anderzijds staat de afdeling ook in voor de ondersteuning en vorming van de aanspreekpunten, de organisatie en het secretariaat van de reflectiegroep.

Art.5 §2. De administratie:

- 1° coördineert het netwerk van aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid;
- 2° coördineert de voorbereiding van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan en van de verslaggeving vermeld in artikel 3.

1.3. En een netwerk van aanspreekpunten

Ook jij bent niet nieuw. Al in 1998 werden de eerste aanspreekpunten kinderrechten aangeduid in het toenmalige Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap om uitvoering te geven aan het toenmalige decreet van 15 juli 1997 houdende de instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind. Dit gebeurde na de eerste aanduiding van een coördinerend minister kinderrechten in februari 1997. Tezamen met de oprichting van het Kinderrechtencommissariaat in 1997 gaf Vlaanderen aldus uitvoering aan het door zijn in 1991 goedgekeurde kinderrechtenverdrag. In 2002 werd dit uitgebreid naar aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid. De decretale verankering werd sinds 2008 steeds geborgd.

Art. 5. §1. De leidend ambtenaren van alle departementen en van de intern en extern verzelfstandigde agent-schappen van de Vlaamse overheid die daartoe door de Vlaamse Regering zijn aangewezen, wijzen een amb-tenaar aan als aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid.

De aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid hebben als taak:

- 1° een bijdrage te leveren ter voorbereiding van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan;
- 2° te zorgen voor de monitoring en verslaggeving over de uitvoering van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan;
- 3° de effecten op kinderen en jongeren en hun rechten in te schatten van het beleid dat door hun departement of agentschap wordt voorbereid of uitgevoerd.

En je bent niet alleen. Op 5 juli 2013 besliste de Vlaamse Regering haar goedkeuring te hechten aan onderstaande lijst van de departementen en de agentschappen bij de Vlaamse overheid die strategisch zijn voor het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Aan de leidend ambtenaar wordt gevraagd een aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid aan te wijzen. Daarnaast beschikken ook de VRT en de Vlaamse Gemeenschapscommissie van oudsher over een aanspreekpunt aangezien ze belangrijke partners zijn voor het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid, hoewel ze niet gevat worden binnen de BBB-structuur van de Vlaamse overheid.

Collega's komen en gaan. De coördinatie probeert een actuele namenlijst ³ bij te houden van alle aanspreekpunten. Je kan altijd bij hen terecht voor contactinformatie.

Diensten voor Algemeen Regeringsbeleid <ul style="list-style-type: none">• Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid• Studiedienst Vlaamse Regering
Bestuurszaken <ul style="list-style-type: none">• Departement Bestuurszaken• Agentschap Binnenlands Bestuur
Financiën en Begroting <ul style="list-style-type: none">• Departement Financiën en Begroting
Internationaal Vlaanderen <ul style="list-style-type: none">• Departement internationaal Vlaanderen• Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking• Toerisme Vlaanderen
Leefmilieu, Natuur en Energie <ul style="list-style-type: none">• Departement Leefmilieu, Natuur en Energie• Agentschap voor Natuur en Bos• Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)• Vlaamse landmaatschappij (VLM)
Economie, Wetenschap en Innovatie <ul style="list-style-type: none">• Departement Economie, Wetenschap en Innovatie• Vlaamse Instelling Technologisch Onderzoek (VITO)
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed <ul style="list-style-type: none">• Ruimte Vlaanderen• Wonen Vlaanderen
Mobiliteit en Openbare Werken <ul style="list-style-type: none">• Departement Mobiliteit en Openbare Werken• Agentschap Wegen en Verkeer• Vlaamse Vervoermaatschappij – De Lijn

3. <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/aanspreekpunten.aspx#overzicht>

Werk en Sociale Economie

- Departement Werk en Sociale Economie
- Vlaamse Agentschap voor Ondernemersvorming - Syntra Vlaanderen
- Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB)

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

- Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
- Kind en Gezin
- Agentschap Jongerenwelzijn
- Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Onderwijs en Vorming

- Departement Onderwijs en Vorming
- Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen
- Agentschap voor Onderwijsdiensten
- Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming
- Agentschap voor Onderwijscommunicatie
- Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION)

Landbouw en Visserij

- Departement Landbouw en Visserij

Cultuur, Jeugd, Sport en Media

- Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Agentschap Sociaal Cultureel-Werk voor Jeugd en Volwassenen
- Agentschap Kunsten en Erfgoed
- Agentschap ter Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie (BLOSO)
- Vlaamse Regulator voor de Media

Vlaamse Radio- en Televisieomroep (VRT)**Vlaamse Gemeenschapscommissie (Brussel)**

2. De instrumenten voor een jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen

Alvorens dieper in te gaan op je rol en taken als aanspreekpunt, willen we je graag wegwijs maken in de instrumenten waarmee je zal werken en die je kan gebruiken. Dat zijn er wel wat. En we kijken toch al eens wat dit concreet voor jou kan betekenen.

2.1. Het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan

Art. 3 §1

Uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode legt de Vlaamse Regering een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor aan het Vlaams Parlement. Dat jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan legt het jeugd- en kinderrechtenbeleid van de Vlaamse Regering vast. Het geeft voor de volgende beleidsperiode en binnen een algehele visie op de jeugd en het jeugd- en kinderrechtenbeleid, de prioritaire doelstellingen van de Vlaamse Regering aan en bepaalt de resultaatsindicatoren.

Het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan beschrijft de wijze waarop de Vlaamse Regering binnen haar bevoegdheden de volgende beleidsdoelstellingen uitvoert:

- 1° het creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren;
- 2° het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren;
- 3° het creëren van ruimte voor kinderen en jongeren;
- 4° het verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.

Daarbij houdt de Vlaamse Regering rekening met de behoeften en mogelijkheden van kinderen en jongeren en de jeugdsector.

In het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan beschrijft de Vlaamse Regering ook hoe ze invulling geeft aan de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, geformuleerd naar aanleiding van het rapport dat door België werd ingediend overeenkomstig artikel 44 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en aan de andere internationale beleidskaders in verband met de rechten van het kind.

§2

De Vlaamse Regering keurt het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan goed na inspraak van de jeugd waarbij ten minste de volgende actoren betrokken worden:

- 1° de jeugdsector;
- 2° andere verenigingen zonder winstoogmerk voor of door kinderen en jongeren, die door hun omvang, opzet of inhoud relevantie hebben voor de Vlaamse Gemeenschap;
- 3° deskundigen inzake de jeugd;
- 4° vertegenwoordigers van lokale en provinciale besturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

§3

De Vlaamse Regering bezorgt aan het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris een tussentijds rapport over de uitvoering van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan na het tweede jaar van uitvoering, en een eindrapport in het laatste jaar van uitvoering.

Over het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan wordt heel wat gezegd in het decreet. Wat zijn de belangrijkste elementen?

Een plan van de Vlaamse Regering

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is een plan van de hele Vlaamse Regering waar binnen een algehele visie een aantal prioritaire doelstellingen worden vooropgesteld. Alle ministers en beleidsdomeinen nemen er hun verantwoordelijkheid in op. Als aanspreekpunt heb je hier dus een belangrijke opdracht om je minister te informeren en mee te werken aan de voorbereiding, uitvoering en opvolging van het beleidsplan.

Een plan voor een hele regeerperiode

Het plan wordt voorgelegd aan het Vlaams Parlement uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode. De inkorting van de deadline van 18 naar 12 maanden beoogt het plan beter te doen aansluiten bij de beleidsnota's die in de eerste maanden van de regeerperiode in het parlement worden ingediend door de regering.

De regering rapporteert twee maal over de uitvoering van het plan aan het parlement en de kinderrechtencommissaris.

Integratie van twee plannen

Het decreet van 2012 integreert het huidige Vlaams jeugdbeleidsplan en Vlaams actieplan kinderrechten⁴ in een nieuw jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Daarmee trekt het de integratiebeweging van het Vlaamse jeugdbeleid en het Vlaamse kinderrechtenbeleid door die op decretaal vlak werd ingezet bij decreet van 2008. Hiermee wordt benadrukt dat het kinderrechtenverdrag het referentiekader is voor het jeugdbeleid. Er is met andere woorden geen jeugdbeleid denkbaar dat niet gestoeld is op de rechten van kinderen.

In het plan moet ook beschreven worden hoe de Vlaamse Regering invulling geeft aan de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, geformuleerd naar aanleiding van het rapport dat door België werd ingediend⁵ en aan de andere internationale beleidskaders in verband met de rechten van het kind.

Participatie bij opmaak en uitvoering

Inspraak is een voorwaarde voor de opmaak van het plan. Daar worden zeker volgende actoren mee bedoeld:

- de jeugdsector: vertegenwoordigers van kinderen en jongeren, jeugd- en kinderrechtenorganisaties
- andere verenigingen voor of door kinderen en jongeren, die door hun omvang, opzet of inhoud relevantie hebben voor de Vlaamse Gemeenschap

4. Tot 2014 bestond er naast het Vlaams jeugdbeleidsplan ook een Vlaamse actieplan kinderrechten waarmee de Vlaamse Regering haar verbintenissen op het vlak van kinderrechten nakomt en aangeeft wat ze wil realiseren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.

5. Het rapport dat door België wordt ingediend overeenkomstig artikel 44 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, waarover meer verder in deze handleiding.

- deskundigen inzake de jeugd
- vertegenwoordigers van lokale en provinciale besturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie

Rol van de aanspreekpunten en de coördinatie

Dat de aanspreekpunten betrokken partij zijn bij het hele proces, is dus niet meer dan logisch. Voorbereiden, opvolgen, monitoren, pleiten voor actie bij de eigen minister, rapporteren, evalueren... zijn allemaal taken die hiermee verbonden zijn en waar de coördinatie actieve input van het aanspreekpunt zal vragen.

De coördinatie initieert het hele proces, zorgt voor de planning en coördineert de verslaggeving.

2.2. Het kind- en jongereneffectrapport (JoKER)

Art.4

Bij elk ontwerp van decreet dat wordt ingediend bij het Vlaams Parlement wordt een kind- en jongereneffectrapport, afgekort JoKER, gevoegd, als de voorgenomen beslissing het belang van personen jonger dan vijftientig jaar rechtstreeks raakt.

Het JoKER is een openbaar document dat ten minste de volgende informatie bevat:

- 1° een beschrijving van het effect van de voorgenomen beslissing op de situatie van het kind of de jongere;
- 2° een beschrijving van het effect op de situatie van het kind of de jongere zonder de voorgenomen beslissing;
- 3° alternatieven voor de voorgestelde beslissing, inzonderheid een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen van de beslissing voor de situatie van het kind of de jongere te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen.

Impact van regelgeving op kinderen en jongeren

Sinds 1997 bestaat de decretale verplichting tot opmaak van een kindeffectrapport bij voorontwerpen van decreet die het belang van personen jonger dan 18 jaar rechtstreeks raken. Bij decreet van 18 juli 2008 werd het kindeffectrapport (KER) uitgebreid tot een kind- en jongereneffectrapport (JoKER). Doel is om bij nieuwe regelgeving bewust na te gaan wat de impact daarvan is op kinderen en jongeren tot de leeftijd van 25 jaar.

Voor JoKER is er sprake van 'rechtstreeks raken' wanneer de geplande regelgeving een impact heeft op de leefwereld van personen jonger dan 25 jaar. Dit is vanzelfsprekend het geval wanneer kinderen en jongeren de doelgroep zijn, maar wat niet mag vergeten worden is, dat zij ook belanghebbenden kunnen zijn zonder daarom de beoogde doelgroep van het beleidsvoornemen te zijn. Ook in deze gevallen raakt het beleidsvoornemen rechtstreeks het belang van kinderen en jongeren.

Wanneer wordt een JoKER opgemaakt?

Sinds 2009 is de opmaak van JoKER geïntegreerd in het RIA -sjabloon⁶. De volledige integratie in 2013 van het JoKER in de RIA heeft voor gevolg dat de vraag naar de JoKER-verplichting zich maar stelt als een RIA moet opgemaakt worden. Een belangrijk instrument dat vanuit Wetsmatiging werd ontwikkeld om tijdig met de opmaak van een RIA en een JoKER aan slag te gaan, is de regelgevingsagenda waarvan de impact voor het tijdig inschatten van effecten van nieuwe regelgeving niet te onderschatten is. De regelgevingsagenda⁷ is een publiek beschikbare lijst van geplande nieuwe regelgeving of aanpassing van bestaande regelgeving. Sinds 2011 wordt de regelgevingsagenda op drie vaste tijdstippen geactualiseerd. In het kader hiervan wordt gevraagd naar de intentie tot opmaak van een RIA/JoKER en naar de voorziene impact op onder meer jongeren.

Onder leiding van het team Duurzame Ontwikkeling werd dan weer een Quick Scan Duurzame Ontwikkeling ontwikkeld om tijdig de effecten van regelgeving en de toepassing van specifieke wetgevingstoetsen, waaronder de JoKER-verplichting, te bepalen. Met de ontwikkeling van de Quick Scan Duurzame Ontwikkeling voor regelgeving worden de effecten nagegaan ten aanzien van enerzijds verschillende doelgroepen, waaronder kinderen en jongeren beneden de 25 jaar (cf. JoKER) en anderzijds de verschillende pijlers van duurzame ontwikkeling (de ecologische, sociale en economische) en de institutionele pijler⁸.

Rol van de aanspreekpunten en de coördinatie

Het JoKER wordt zoals de RIA opgemaakt door de bevoegde ambtenaar die het ontwerp van decreet voorbereidt. Hier hebben aanspreekpunten een belangrijke rol te spelen. Het is niet de bedoeling dat de aanspreekpunten elke JoKER binnen hun agentschap/departement zelf zouden opstellen. Wel moeten ze aanspreekbaar zijn voor het inschatten van de effecten van het beleid op kinderen en jongeren en hun rechten. Zij moeten de bevoegde ambtenaar kunnen informeren of doorverwijzen.

Op basis van onder meer het JoKER-advies en de wijze waarop de aanvrager ermee rekening gehouden heeft, ziet de Vlaamse minister van Jeugd, bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid, toe op de naleving van de JoKER-verplichting⁹. De coördinatie zal dan ook op geregelde tijdstippen hierrond vorming organiseren.¹⁰

6. Reguleringsimpactanalyse: het uitvoeren van een RIA is verplicht voor alle voorontwerpen van decreet en ontwerpbesluiten van de Vlaamse Regering die een regulerend effect hebben op de burger, het bedrijfsleven of non-profitorganisaties. Het is een geheel van noodzakelijke en logische stappen bij de voorbereiding van een beleidsmaatregel. RIA is een gestructureerd proces dat de positieve en de negatieve effecten van beleidsopties afweegt. Het eindresultaat is een document dat inzicht geeft in de voor- en nadelen van deze beleidsopties <http://www.bestuurszaken.be/reguleringsimpactanalyse-ria>

7. <http://www.bestuurszaken.be/regelgevingsagenda>

8. <http://do.vlaanderen.be/QuickscanDO>

9. In uitvoering van de omzendbrief VR 2009/4 van 17 juli 2009 betreffende de wetgevingstechniek ziet de afdeling Jeugd toe op de naleving van deze JoKER-verplichting

10. Zie ook de afzonderlijke JoKER-handleiding op http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/joker_opmaak.aspx

2.3. Op kennis gebaseerd jeugd- en kinderrechtenbeleid

Wetenschappelijk onderzoek, monitoring van de jeugdsector, geïnformatiseerde toepassingen voor gegevensverzameling, enzovoort zorgen voor een op feiten en cijfers gebaseerd beleid en leiden tot een beter begrip en kennis van kinderen en jongeren.

De afdeling Jeugd stuurt dit alles vanuit haar rol als kennisknooppunt. Hiermee stimuleert de afdeling Jeugd de maatschappelijke discussie over kinderen en jongeren in de samenleving.

Dit op kennis gebaseerd jeugd- en kinderrechtenbeleid is decretaal verankerd en er worden verschillende initiatieven opgezet om de leefwereld, omstandigheden en activiteiten van kinderen en jongeren te onderzoeken.

Art. 6

De Vlaamse Regering zorgt voor de publicatie van een 'staat van de jeugd'.

Onder de 'staat van de jeugd', vermeld in het eerste lid, wordt verstaan een wetenschappelijk onderbouwd rapport over de leefwereld van de jeugd, waarin ook longitudinale ontwikkelingen worden gesignaleerd.

De staat van de jeugd verschijnt ten minste om de vijf jaar en maakt deel uit van de omgevingsanalyse voor het nieuwe Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan.

Staat van de Jeugd

De ontwikkeling van de staat van de jeugd of de jeugdmonitor is één van de opdrachten van het Jeugdonderzoeksplatform (JOP)¹¹. We spreken dan ook al snel van de 'JOP-monitor'.

Deze monitor is een onderzoek waarmee de leefwereld, levensomstandigheden en activiteiten van kinderen en jongeren periodiek in beeld gebracht worden. De eerste bevraging met de monitor vond plaats eind 2005 - begin 2006. De tweede bevraging met de monitor werd in het najaar van 2008 uitgevoerd.

In 2011 werd 'Jong in Brussel' gepresenteerd. Die publicatie geeft de resultaten weer van een bijkomende bevraging van de jeugd in Brussel. Dat gebeurde via een enquête in de Nederlandstalige Brusselse scholen. Begin 2013 werd 'Jong in Antwerpen en Gent' gepresenteerd. Die publicatie geeft de resultaten weer van de bijkomende bevraging bij jongeren tussen 12 en 18 in de Gentse en Antwerpse scholen.

De afname van de meest recente JOP-monitor werd in het voorjaar van 2013 gehouden, met zowel een Vlaamse survey als een bevraging van jongeren in de Brusselse, Gentse en Antwerpse scholen en in een selectie van Vlaamse scholen. De resultaten worden in 2014 bekend gemaakt.

11. http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek_staatjeugd_jop.aspx

Kinderrechtenmonitor

De kinderrechtenmonitor¹² moet de Vlaamse minister bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid, zijn collega's en de betrokken administraties ondersteunen in de uitvoering en naleving van het Verdrag voor de Rechten van het Kind. De kinderrechtenmonitor moet er toe kunnen bijdragen dat de kinderrechten binnen de verschillende beleidsdomeinen sterker op de agenda geplaatst worden, het beleid inhoudelijk gevoed en dat er gewerkt wordt aan de verbetering van de leefsituatie van kinderen, gezien vanuit het kinderrechtenverdrag. De focus ligt hierbij op bevoegdheden van de Vlaamse overheid.

De monitor brengt daarom (een deel van) de leefsituatie van kinderen en de context, processen en structuren die daar een impact op hebben in beeld, binnen het kader van het Verdrag voor de Rechten van het Kind, en biedt materiaal om (toekomstig) beleid te ontwikkelen of bestaand beleid aan te passen. De kinderrechtenmonitor levert een meerwaarde door het kind als uitgangspunt te nemen, de context waarin beleid gevoerd wordt mee in beeld te brengen, verdieping te brengen van bestaande resultaten en door het lokale beleid mee in beeld te brengen.

Nog even meegeven dat specifiek voor kinderrechten het Kenniscentrum Kinderrechten trouwens zorgt voor het inventariseren en verspreiden van relevant onderzoek¹³.

Onderzoeksprojecten

De afdeling Jeugd schrijft geregeld opdrachten uit voor een wetenschappelijk onderzoek over bepaalde jeugdthema's of ontwikkelingen die een invloed hebben op kinderen en jongeren. Dat onderzoek wordt doorgaans toevertrouwd aan een universiteit, hogeschool, vereniging of aan een samenwerkingsverband daarvan.

Een overzicht van de onderzoeksprojecten die aan de gang zijn of de voorbije jaren werden uitgevoerd, vind je op de website van de afdeling¹⁴.

Interessant zijn ook de Cijferboeken, die de inspanningen van de lokale besturen op het vlak van jeugd(werk)beleid in beeld brengen.¹⁵

12. www.kinderrechtenmonitor.be (nog in ontwikkeling)

13. www.kekidatabank.be

14. http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek_andereproj.aspx

15. www.cijferboek.be

Rol van de aanspreekpunten en de coördinatie

De afdeling Jeugd kijkt binnen haar rol als kennisknooppunt niet alleen naar het opbouwen en vergaren van nieuwe kennis. Ze zet ook in op het ontsluiten en verspreiden van kennis. Twee maal per jaar organiseert ze een netwerkgroep onderzoek waarin onderzoekers uit diverse disciplines, studiediensten uit de overheden en het middenveld samenkomen om informatie uit te wisselen en expertise te delen. Twee maal per jaar wordt er ook een nieuwsbrief 'jong geleerd' verstuurd met daarin een onderzoek van nieuw en afgerond onderzoek over kinderen, jongeren, jeugdwerk, kinderrechten en jeugdbeleid.¹⁶

Aanspreekpunten kunnen betrokken worden in deze projecten en processen. Je kan gevraagd worden omwille van jouw expertise om deel te zijn van een stuurgroep. Je bent soms ook ons eerste contactpunt als we op zoek zijn naar cijfers, data en onderzoeksmateriaal.¹⁷

16. http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek_nieuwsbrief.aspx

17. De afdeling Jeugd heeft veelal ook rechtstreeks contacten met de respectievelijke studiediensten.

3. De opdracht

Het aanspreekpunt heeft in hoofdzaak een beleidsondersteunende opdracht. Daar horen een aantal concrete taken bij, en veel denkwerk, allemaal vanuit de eigen expertise.

3.1. Rol en taken van een aanspreekpunt

Je kan je werk als aanspreekpunt min of meer in drie taakinhouden opsplitsen:

- netwerken, informeren en sensibiliseren
- beleidsvoorbereidend en beleidsuitvoerend werk
- monitoren en rapporteren

We maken ze graag wat meer concreet.

Netwerken, informeren en sensibiliseren

Aanspreekpunten zijn geen op zichzelf staande eilandjes. Om een zo breed mogelijk draagvlak te creëren is een sterk netwerk een noodzaak. De reflectiegroep is een concreet voorbeeld van hoe de coördinatie dit probeert te verwezenlijken. Hierover lees je verder in de brochure meer.

Je bent zelf een belangrijk knooppunt. Informeren en sensibiliseren gebeurt immers in twee richtingen.

Eenzijds is het de bedoeling dat je binnen je eigen entiteit het belang van kinderen en jongeren onder de aandacht brengt en ervoor zorgt dat het eigen beleid getoetst wordt aan de doelstellingen van het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Daarbij zijn het kinderrechtenverdrag en het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan belangrijke richtsnoeren. De informatie die aanspreekpunten verkrijgen via de reflectiegroep, de coördinatie of het netwerk van aanspreekpunten verspreid je binnen je entiteit en – indien nodig – aan de betrokken minister.

In omgekeerde richting is het van belang dat je de coördinerende administratie op de hoogte brengt van belangrijke ontwikkelingen in je beleidsdomein en eigen entiteit. In de reflectiegroep verstrek je informatie vanuit de eigen sector of geef je toelichting rond specifieke thema's. Op die manier kunnen sectoraal en categoriaal beleid dichter bij elkaar komen.

Beleidsvoorbereidend en beleidsuitvoerend werk

Je input is cruciaal voor het beleidsvoorbereidend werk op meerdere niveaus. Je brengt immers de specifieke kennis in die nodig is om een coherent jeugd- en kinderrechtenbeleid vorm te geven. Dit kan gaan om het aangeven van wat strategisch belangrijk is voor het toekomstige beleid, maar ook om het geven van concrete insteken voor specifieke vragen die voorliggen en dit zowel voor het Vlaamse als het internationale niveau.

Je wordt beschouwd als pleitbezorger voor een concrete uitvoering van wat in al die plannen door de Vlaamse Regering in het kader van Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid werd beslist. Je zal zelf zaken uitvoeren of je collega's er op aan spreken.

Concrete voorbeelden waar je op één of andere manier bij betrokken zult worden zijn het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan en het kind- en jongereneffectrapport (JoKER).

Monitoren en rapporteren

Rapporteren is nog steeds één van de meest gebruikte instrumenten om opvolging te geven aan beleid. Het verschaffen van de nodige informatie voor de verschillende rapportages vormt dus een grote brok in het concrete werk van een aanspreekpunt.

Je coördineert binnen de eigen entiteit de input en verwerkt die tot een bruikbaar document voor de coördinatie.

Het betreft hier zowel de verslaggeving voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, de uitvoering van het kinderrechtenverdrag, als verscheidene internationale rapportageverplichtingen die Vlaanderen heeft als het om jeugd- en kinderrechtenbeleid gaat.

3.2. Je werkt niet alleen: de reflectiegroep

Zoals reeds gezegd, is een aanspreekpunt geen eilandje. Er wordt gezorgd voor coördinatie, ondersteuning, vorming en netwerkmomenten in een reflectiegroep.

Doel

De reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid is een overlegplatform voor de jeugd- en kinderrechtenorganisaties die vanuit een gouvernementeel, niet-gouvernementeel of academisch kader werken. De reflectiegroep heeft niet de status van een formeel adviesorgaan, maar is een klankbord voor de afdeling Jeugd.

Het doel van de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid is over het jeugd- en kinderrechtenbeleid te reflecteren, het te evalueren en het te voeden. Binnen de reflectiegroep zal gekeken worden naar de strategische lijnen van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid en wordt aan visieontwikkeling gedaan. Tevens is het de plek bij uitstek om aan netwerking te doen en informatie uit te wisselen tussen de minister, de administratie en het middenveld over inhoudelijke ontwikkelingen, de stand van zaken van bepaalde dossiers, decreetaanpassingen maar ook studiedagen, interessante publicaties, ...

Praktische werking

De reflectiegroep komt 3 à 4 keer per jaar samen. Daarnaast is er steeds de mogelijkheid om via werkgroepen in te gaan op specifieke thema's.

De coördinatie (voorzitterschap en secretariaat) gebeurt door de afdeling Jeugd.

Indien je niet zelf aanwezig kan zijn, kan je je uiteraard laten vervangen door een collega.

Omdat we heel veel informatie willen delen, zal je altijd een uitgebreide agenda ontvangen. In een eerste luik staan de inhoudelijke punten die ook effectief aan bod zullen komen op de reflectiegroep en waarover gediscussieerd en uitgewisseld zal worden. Een tweede luik bevat allerhande interessante informatie aangaande het jeugd- en kinderrechtenbeleid, activiteiten en evenementen verzameld volgens een vast stramien, die we met elkaar willen delen en die, zo gewenst, onder 'varia' verder kan toegelicht worden. De leden van de reflectiegroep kunnen steeds items voorstellen, ongeacht of ze nu voor de bespreking dan wel voor de bijlage bestemd zijn.

Het verslag van elke reflectiegroepvergadering wordt gemaakt door de coördinatie en zo spoedig mogelijk bezorgd en via mail goedgekeurd.

Samenstelling

De reflectiegroep is momenteel als volgt samengesteld:

- de afdeling Jeugd
- de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid
- een vertegenwoordiger van de minister van Jeugd, bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid
- een vertegenwoordiger van volgende jeugd- en kinderrechtenorganisaties: de Vlaamse Jeugdraad, De Ambrassade, de Vlaamse Vereniging Jeugddiensten en –consulenten (VVJ), JINT, UNICEF België, de Kinderrechtencoalitie en het Kinderrechtencommissariaat
- een vertegenwoordiger van volgende wetenschappelijke organisaties: het Kenniscentrum Kinderrechten (KEKI) en het Jeugdonderzoekplatform (JOP)
- het secretariaat van de Nationale Commissie inzake de Rechten van het Kind (NCRK)

We stellen de verschillende partners graag voor.

Afdeling Jeugd

Naast de coördinatie van het jeugd- en kinderrechtenbeleid heeft de afdeling Jeugd andere taken. Vanuit haar sectorale bevoegdheden wordt de creatie van een rijk en gedifferentieerd aanbod aan niet-commerciële, sociaal-culturele activiteiten voor de jeugd gestimuleerd. Dat gebeurt onder meer door de toekenning van subsidies aan verenigingen en lokale besturen.

www.sociaalcultureel.be

Vlaamse Jeugdraad

Het bestaan van een Vlaamse Jeugdraad is decretaal verankerd. Het is een adviesraad die zich kan uitspreken over alle domeinen die kinderen, jongeren en hun organisaties aanbelangen en dit op eigen initiatief, op verzoek van de Vlaamse Regering of van het Vlaams Parlement. De Vlaamse Jeugdraad is een feitelijke vereniging. In de AV zitten 24 leden met stemrecht die om de drie jaar worden verkozen. Twaalf daarvan zijn vertegenwoordigers van het jeugdwerk. De andere twaalf zijn 'individuele' jongeren. Zij vertegenwoordigen geen organisatie maar wel de stem van alle Vlaamse kinderen en jongeren. Binnen deze groep zijn er drie zitjes voorzien voor gecoöpteerden, deze leden vertegenwoordigen een specifieke doelgroep of thema.

www.vlaamsejeugdraad.be

De Ambrassade

De Ambrassade zet de jeugd, het jeugdwerk, jeugdinformatie en het jeugdbeleid op de kaart. Ze wil de positie van kinderen en jongeren in de samenleving versterken en een positieve impact op hun levenskwaliteit hebben. De belangrijkste taken voor de Ambrassade liggen in praktijkontwikkeling, praktijkondersteuning en het informeren van en over de jeugdsector. Ze ondersteunt de Vlaamse Jeugdraad in haar werking. Tenslotte is ook het informeren van kinderen en jongeren één van de kernactiviteiten.

www.ambrassade.be

Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi)

Het Kenniscentrum Kinderrechten wil de wetenschappelijke kennis over kinderrechten samenbrengen, toegankelijk maken, verspreiden en stimuleren.

KeKi kiest voor een interdisciplinaire en kritische benadering van kinderrechten. Ze onderhoudt hiertoe actief contacten met nationale en internationale onderzoeksgemeenschappen, levert een bijdrage tot de ontsluiting van wetenschappelijk onderzoek en formuleert hieromtrent beleidsadviezen.

www.keki.be

Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en jeugdconsulenten (VVJ)

VVJ informeert en ondersteunt de gemeentelijke, stedelijke en provinciale jeugddiensten in Vlaanderen, bij het voorbereiden en uitvoeren van het lokale jeugdbeleid. Vanuit haar expertise en nabijheid bij het lokale jeugdbeleid levert de organisatie constructieve bijdragen aan de verschillende overheden bij het maken van beleidskeuzes. VVJ levert een uitgebreid pakket diensten met onder meer vorming, uitwisseling, begeleiding, advies en publicaties.

www.vvj.be

JINT – Coördinatieorgaan voor internationale jongerenwerking

Wie een oogje heeft op het buitenland, is bij JINT aan het juiste adres.

JINT is het kennis- en expertisecentrum over internationale jongerenmobiliteit en internationaal jeugdbeleid. JINT is ook het Nationaal Agentschap voor de uitvoering van het jeugdluik binnen het Europese subsidieprogramma Erasmus+ (Youth in Action).

JINT wil de wederzijdse internationale uitwisseling en samenwerking van, voor en door jongeren en jeugdorganisaties bevorderen en stimuleert de reflectie in binnen- en buitenland over jeugd, jeugdwerk en jeugd(werk)beleid door alle betrokken actoren.

www.jint.be

Kinderrechtencoalitie Vlaanderen

De Kinderrechtencoalitie is een netwerk van niet-gouvernementele organisaties dat wil toezien op de naleving van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, actief wil bijdragen aan de promotie van de rechten van het kind en actief en constructief wil bijdragen tot het rapportageproces inzake de naleving van het VRK.

www.kinderrechtencoalitie.be

Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat is bij decreet opgericht door het Vlaams Parlement als onafhankelijke instantie. Het Kinderrechtencommissariaat rapporteert over zijn werkzaamheden in een jaarverslag aan het Vlaams Parlement.

Alles wat het Kinderrechtencommissariaat doet staat in het teken van een goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen. Als pleitbezorger van kinderrechten detecteren ze signalen van kinderen, jongeren en professionals en zetten die om in concreet beleidsadvies. De klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt klachten van schendingen en waakt over het toepassen en naleven van kinderrechten.

www.kinderrechtencommissariaat.be en www.kinderrechten.be

UNICEF België

UNICEF België vertegenwoordigt UNICEF in België. Het is één van de 36 Nationale Comités voor UNICEF. Zij ijveren voor een wereld geschikt voor alle kinderen en respectvol voor hun rechten. Ze willen aandacht en financiële steun stimuleren bij het grote publiek, de bedrijven en de overheden in België voor kinderen en hun rechten en voor de programma's van UNICEF.

www.unicef.be

Jeugdonderzoeksplatform (JOP)

Het JOP is een interdisciplinair en interuniversitair samenwerkingsverband tussen drie onderzoeksgroepen: Onderzoeksgroep Tempus Omnia Revelat (Vrije Universiteit Brussel), Vakgroep Sociale Agogiek (UGent), Onderzoekslijn Jeugdcriminologie (KU Leuven).

Het JOP inventariseert, analyseert en synthetiseert het bestaand jeugdonderzoek. Nieuw onderzoek wordt geïnitieerd en uitgevoerd onder meer via de periodieke afname van een jeugdmonitor.

Via uitwisselingen met het werkveld, beleidsmakers en wetenschappelijke partners tracht het JOP de informatie over kinderen en jongeren te verzamelen en toegankelijk te maken voor alle geïnteresseerden.

www.jeugdonderzoeksplatform.be

Nationale Commissie inzake de Rechten van het Kind (NCRK)

De NCRK is een overlegplatform van ruim 90 kinderrechtenactoren die zijn opgenomen in een samenwerkingsakkoord van 2005 tussen alle bevoegde overheden van België. Deze actoren worden aangeduid door onder meer de regeringen, administraties, universiteiten, de magistratuur en advocatuur, provincies, steden en gemeenten en middenveldorganisaties. Vlaamse kinderen en jongeren worden vertegenwoordigd door de Vlaamse Jeugdraad en door de Vlaamse Scholierenkoepel.

Aanleiding voor de oprichting waren slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind bij het eerste periodiek rapport van België (1995). Het Comité vroeg aan België om een permanent mechanisme op te richten dat werd belast met de coördinatie, de evaluatie en het toezicht op de toepassing en de naleving van het Verdrag inzake de bescherming van de rechten van het kind zowel op federaal als regionaal niveau. Anderzijds staat NCRK ook in voor de verzameling van gegevens om de toestand van de kinderen op haar grondgebied in het algemeen te kunnen beoordelen en een grondige en multidisciplinaire evaluatie te kunnen maken van de vordering geboekt in de toepassing van het Verdrag.

www.ncrk.be/nl

3.3. Overzicht

Een handig overzichtje van al die opdrachten? Dat dat niet zo gemakkelijk is, heb je waarschijnlijk al begrepen. Veel hangt samen, loopt door elkaar of is nog onzeker. Maar we doen een poging. Met volgende twee tabellen zetten we je graag op weg. Er is een overzicht van wat zeker jaarlijks terugkomt en meer continu en regulier werk is. Op moment van druk hebben we al een redelijk goed zicht op de jaren 2014 en 2015. De coördinatie engageert zich om telkens op de laatste reflectiegroep van een jaar een werkkalender van het volgende jaar mee te geven en een zo goed mogelijke inschatting van de werklust.

Continu en reguliere opdrachten

Reflectiegroep 3 à 4 x per jaar actief deelnemen, agendapunten aanbrengen
Vorming 1 à 2 x per jaar georganiseerd door de coördinatie voor de aanspreekpunten, e.a. deelnemen
Informereren en sensibiliseren continu collega' s van de eigen entiteit, collega-aanspreekpunten, de coördinatie, leden van de reflectiegroep
Beleidsvoorbereiding continu nagaan van effecten op kinderen en jongeren van voorgenomen beleidsmaatregelen d.m.v. JoKER/RIA e.a. ...
Beleidsuitvoering continu uitvoeren jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan
Europese en internationale agenda's jeugd en kinderrechten continu opvolgen en input geven n.a.v. concrete vragen

Mogelijke concrete opdrachten voor 2014 en 2015

2014		
Oorsprong	Opdracht	Timing
Vlaams	Eindrapportage VJP 2010-2014 en VAK 2011-2014 bijdrage aanspreekpunten, bespreking in reflectiegroep en coördinatie jeugd, goedkeuring Vlaamse Regering, overmaking aan Vlaams Parlement en Kinderrechtencommissariaat	1 mei 2014
	Administratieve voorbereiding JKP 2015-2019 ontwerp van doelstellingenkader	1 mei 2014
	Politieke voorbereiding JKP 2015-2019	najaar 2014 – voorjaar 2015
België	Tussentijdse rapportage kinderrechtenverdrag in het kader van NCRK	najaar 2014 – voorjaar 2015
	verjaardag kinderrechtenverdrag (20 november 1989) initiatieven signaleren aan NCRK	1 november 2014
Europese Unie	nieuwe cyclus van 18 maanden gestructureerde dialoog (Italië-Letland-Luxemburg) input geven voor thema (nog te bepalen)	juli 2014 - december 2015
	EU-Jeugd rapport 2015 werken aan Vlaamse bijdrage en rapportage	eind 2014 – maart 2015
Raad van Europa	Belgisch voorzitterschap Raad van Europa medewerking aan mogelijke conferenties: 25 jaar Kinderrechten - belang van het kind/ Tweede Jeugdwerkonventie	november 2014 – mei 2015

2015		
Oorsprong	Opdracht	Timing
Vlaams	Politieke voorbereiding JKP 2015-2019	najaar 2014 – voorjaar 2015
België	Tussentijdse rapportage kinderrechtenverdrag in het kader van NCRK	najaar 2014 – voorjaar 2015
	Verjaardag kinderrechtenverdrag (20 november 1989) initiatieven signaleren aan NCRK	1 november 2015
Europese Unie	Nieuwe cyclus van 18 maanden gestructureerde dialoog (Italië-Letland-Luxemburg) input geven voor thema (nog te bepalen)	
	EU-Jeugdrapport 2015 Vlaamse bijdrage en rapportage	eind 2014 – maart 2015
Raad van Europa	Belgisch voorzitterschap Raad van Europa medewerking aan mogelijke conferenties: 25 jaar Kinderrechten - belang van het kind/ Tweede Jeugdwerkconventie	november 2014 – mei 2015
	Strategie kinderrechten 2016 – 2019 input geven	
Verenigde Naties	Millenniumdoelstellingen (2015+) input geven	

4. Kinderrechten

Gezien de rechten van het kind gelden als ethisch en wettelijk kader van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid is het interessant om dieper in te gaan op de historiek van het kinderrechtenverdrag, de kenmerken, de mogelijke indelingen van de gewaarborgde rechten met de inhoudelijke gevolgen ervan en ten slotte het toezicht op de naleving van deze rechten en de situatie in België en Vlaanderen.

4.1. Een beetje geschiedenis

Voorlopers

Het kinderrechtenverdrag is één van de grote mensenrechtenverdragen. Het kwam niet uit de lucht vallen. Het bouwt verder op de Verklaring van Genève van 1924 en de Verklaring van de Rechten van het Kind van 1959.

De Verklaring van Genève wordt aanzien als het eerste internationaal mensenrechteninstrument over de rechten van het kind. Ze was op de eerste plaats een reactie op de weinig benijdenswaardige situatie van miljoenen kinderen na de eerste wereldoorlog. In deze context heeft de verklaring het vooral over de plicht van volwassenen om tegemoet te komen aan de sociaaleconomische behoeften van kinderen. Het kind is object.

Op 20 november 1959 werd een (nieuwe) Verklaring van de Rechten van het Kind aangenomen door de Verenigde Naties. Deze is een concretisering en uitbreiding van de eerste verklaring (zoals verplicht en kosteloos basisonderwijs). De verklaring van 1959 bevat een aantal aanzetten tot erkenning van het kind als subject, als drager van rechten. De nadruk verschuift van bescherming en welzijn naar rechten van het kind. Het taalgebruik wordt meer juridisch van aard. De verklaring van 1959 sloot aan bij de Universele Verklaring voor de Rechten van het Mens (1948) vanuit de overtuiging dat deze algemene verklaring moest aangevuld worden met specifieke verklaringen. Echter, verklaringen blijven morele codes, zonder juridisch bindend karakter.

In de tweede helft van de 20ste eeuw deed zich een keerpunt voor van kinderen als object/ met een 'nog-niet' status, naar kinderen als subject, dragers van mensenrechten, met aandacht voor de zelfstandige uitoefening van rechten.

Naar een juridisch bindend instrument

De twee verdragen van 1966 inzake burgerlijke en politieke rechten en inzake economische, sociale en culturele rechten gaven een juridisch bindend karakter aan de universele mensenrechten.

De beperkte normatieve kracht van een verklaring en de versnippering van het aantal bepalingen rond kinderen door het toegenomen aantal mensenrechtenverdragen leidde tot de opmaak van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Polen dat al in 1959 voorstander was van een bindend verdrag over kinderrechten was opnieuw initiatiefnemer. Uiteindelijk zou het verdrag er in 1979, het Internationaal Jaar van het Kind, nog niet komen maar pas tien jaar later, op 20 november 1989. Naast het eerste ontwerp van Polen (1978) werd ook gewerkt met teksten van NGO's. Internationale niet-gouvernementele organisaties hadden zich verenigd in een NGO ad-hoc groep. Het is dankzij deze NGO's dat het redactieproces niet stilviel. Ook na de goedkeuring van het kinderrechtenverdrag in 1989 speelt de groep van NGO's nog een belangrijke rol in verband met de ondertekening, ratificatie en implementatie van het kinderrechtenverdrag.

4.2. Kenmerken

Universeel

Zoals de voorafgaande Verklaring van de Rechten van het Kind kon ook het verdrag rekenen op een unanieme goedkeuring door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Op korte tijd is het kinderrechtenverdrag het meest geratificeerde mensenrechtenverdrag geworden. Alleen de Verenigde Staten en Somalië ontbreken, waarbij we abstractie maken van Zuid-Soedan. Kortom, de universaliteit van het kinderrechtenverdrag staat buiten kijf. Deze quasi-universele ratificatie is historisch nog steeds uniek.

Zeer sterk verbonden met de universaliteit van de kinderrechten is de oproep in het kinderrechtenverdrag tot internationale samenwerking bij de verwezenlijking van de gewaarborgde rechten. Kinderen worden wereldwijd erkend als dragers van mensenrechten.

Juridisch bindend - minimumnorm

De door het verdrag erkende rechten zijn meer dan morele richtlijnen (verklaring). Ze zijn juridisch bindende normen die gelden als minimumnorm. Ze zijn de minimumstandaard waarover de verdragsstaten overeenstemming hebben bereikt. Deze standaard kan gewijzigd en/ of verhoogd worden door een wijziging van het verdrag zelf¹⁸ dan wel door de aanneming van aanvullende facultatieve protocollen bij het kinderrechtenverdrag zelf of van andere normen.

Het kinderrechtenverdrag werd ondertussen aangevuld door drie facultatieve protocollen. Het eerste handelt over de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten. Het tweede betreft kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie¹⁹. Een derde protocol voegt een klachtenprocedure toe aan de toezichtsbepalingen van het kinderrechtenverdrag²⁰. Dit laatste protocol treedt, wereldwijd, in werking op 14 april 2014 drie maanden na de ratificatie op 14 januari 2014 door Costa Rica als 10de land.

18. Zo werd door een wijziging van artikel 43 VRK het aantal leden van het Comité voor de Rechten van het Kind uitgebreid van 10 naar 18 leden. Dankzij deze uitbreiding kan het Comité in twee kamers vergaderen.

19. Algemene Vergadering Verenigde Naties van 25 mei 2000

20. Algemene Vergadering Verenigde Naties van 19 december 2011

Naast de waarborgen die kinderen ontleen aan het kinderrechtenverdrag en de bijhorende protocollen moeten onder 'kinderrechten' ook die waarborgen verstaan worden die uit nationale, Europese en internationale normen afkomstig zijn²¹. Artikel 41 van het kinderrechtenverdrag bevat het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden, het de strengste norm is die geldt. De norm uit het kinderrechtenverdrag is de minimumnorm tenzij er een andere norm is op internationaal, nationaal of Vlaams niveau die verder gaat. Kinderrechten is dus meer dan het kinderrechtenverdrag. Het Kenniscentrum Kinderrechten definieerde 'kinderrechten' in 2012 als volgt: "(fundamentele) normen die gericht zijn op het realiseren van sociale rechtvaardigheid, menselijke waardigheid voor kinderen. Kinderrechten zijn aldus te beschouwen als mensenrechten van kinderen"²².

Comprehensiviteit van het kinderrechtenverdrag

Als we de substantiële artikelen van het verdrag nader bij bekijken, valt op dat het zowel burgerlijke en politieke als sociale, economische en culturele rechten omvat. Daar waar deze rechten in de algemene mensenrechtenverdragen in twee afzonderlijke verdragen zijn terug te vinden, zijn ze hier samengebracht. Dat maakt dat alle aspecten van het leven van kinderen door het verdrag gevat worden. In tegenstelling tot wat het geval is bij de reguliere mensenverdragen is het niet mogelijk dat lidstaten slechts een van de twee categorieën wettelijk erkennen. Dat is wat de comprehensiviteit of het allesomvattende karakter van het kinderrechtenverdrag genoemd wordt. Dit slaat ook op het feit dat de verschillende rechten onderling evenwaardig zijn en in onderlinge samenhang moeten gelezen en geïnterpreteerd worden.

21. vb.: het VN-Verdrag voor Personen met een Handicap, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het Europees Sociaal Handvest, het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, de Belgische Grondwet, ...
22. http://www.keki.be/?m=20#Kinderrechten__algemeen_

4.3. Indelingen – inhoudelijke bespreking

Vertrekkende vanuit deze comprehensiviteit is het uiteraard zeer delicaat om de kinderrechten te classificeren. Niettemin kan een indeling, al was het maar om pedagogische redenen, zeer handig zijn.

Algemeen uitgangspunt is dat ze van toepassing zijn op kinderen. Artikel 1 van het kinderrechtenverdrag definieert een 'kind' als iedere mens jonger dan 18 jaar.

We staan stil bij drie mogelijke indelingen.

De drie P's

Een sterk gangbare indeling is die van de 3 P's. De indeling in 3 P's maakt het onderscheid tussen protectie-, provisie- en participatierechten:

- Protectie: de rechten die bescherming bieden tegen onder meer mishandeling, verwaarlozing, uitbuiting, inbreuk op de integriteit, privacy, ...
- Provisie: de rechten die de toegang waarborgen tot bepaalde diensten en voorzieningen op het vlak van onder meer onderwijs, gezondheidszorg en vrijetijd
- Participatie: de rechten die waarborgen dat de minderjarige zelf handelingen kan stellen alsook het recht op inspraak

De indeling van de kinderrechten, zoals gewaarborgd door het kinderrechtenverdrag, in 3 P's -protectie, provisie en participatie- heeft bijgedragen tot het bewustzijn dat kinderen volwaardige rechts-subjecten zijn. De verklaringen over de rechten van kinderen die het kinderrechtenverdrag zijn voorafgegaan, beschouwden het kind nog op de eerste plaats als object van zorg. Het verdrag heeft kinderen een volwaardige rechtsbescherming gegeven. Kinderen zijn niet alleen object van bescherming (door anderen die daartoe verplicht zijn) maar ze hebben zelf recht op die bescherming. Meer nog, ze hebben ook recht op voorzieningen die bijdragen tot hun overleven en ontwikkeling en op respect voor hun mening. Daar waar deze indeling pedagogisch bedoeld is en niet terug te vinden is in het verdrag zelf of in de richtlijnen van het toezichthoudende Comité voor de Rechten van het Kind is het nu een toonaangevende typologie geworden.

De vier basisbeginselen

Volgende vier basisbeginselen of principes vinden we terug in het verdrag. Het betreft het non-discriminatiebeginsel (art. 2), het belang van het kind (art. 3), het recht op leven, overleven en ontwikkeling (art. 6) en het recht om gehoord te worden (art. 12). Men kan deze basisbeginselen hanteren als een onderdeel van een matrix waarvan ze de horizontale lijnen vormen en de andere bepalingen de kolommen zijn waarin we de uitwerking terugvinden van de beginselen.

Non-discriminatie

Het non-discriminatiebeginsel vinden we verder uitgewerkt in onder meer:

- de rechten van vluchtelingenkinderen (art. 22)
- de rechten van kinderen met een handicap (art. 23)
- het recht van kinderen van minderheden op hun eigen cultuur, godsdienst en taal (art. 30)

Belang van het kind

Het belang van het kind vindt dan weer zijn uitwerking in onder meer:

- het recht en de verantwoordelijkheid van beide ouders om het kind leiding te geven (art. 5 & 18)
- het recht van het kind om niet gescheiden te worden van zijn ouders (art. 9)
- het recht op bescherming tegen verwaarlozing en mishandeling (art. 19) en tegen economische, seksuele en andere vormen van uitbuiting (art. 32, 34-36)
- het recht op bijzondere bescherming van kinderen die niet in hun gezinsmilieu leven (art. 20)
- het belang van kind als voornaamste overweging bij adoptie (art. 21)
- periodieke herziening van een plaatsing (art. 25)

Recht op leven, overleven en ontwikkeling

Het recht op leven, overleven en ontwikkeling wordt verder uitgewerkt in onder meer:

- het recht van kinderen met een handicap op bijzondere zorg, bijzonder onderwijs, ... (art. 23)
- het recht op gezondheidszorg en gezondheidszorgvoorzieningen (art. 24)
- sociale zekerheid (art. 25)
- passende levensstandaard (art. 26)
- onderwijs met inbegrip van gratis en verplicht lager onderwijs (art. 28) en de doelstellingen van het onderwijs (art. 29)
- het recht van het kind op vrijetijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten (art. 31)

Recht om gehoord te worden

Het recht om gehoord te worden wordt uitgewerkt tot een volwaardig participatiebeginsel in de volgende verdragsbepalingen die handelen over:

- de vrijheid van meningsuiting (art. 13)
- de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst (art. 14)
- de vrijheid van vereniging (art. 15)
- het recht op bescherming van de privacy (art. 16)
- de toegang tot passende informatie (art. 17)

Indeling volgens de klassieke mensenrechtenverdragen

Een derde mogelijke indeling is die van de klassieke mensenrechtenverdragen met een indeling tussen burgerlijke en politieke enerzijds en sociale, economische en culturele rechten anderzijds.

Wanneer men de kinderrechten gaat indelen op basis van de indeling van en als onderdeel van de mensenrechten, plaatst men kinderen in de bredere context van de samenleving, gaat men meer de nadruk leggen op de continuïteit van de minderjarige naar de meerderjarige persoon en zal men tot een afweging moeten komen van rechten van kinderen en rechten van anderen. Daarnaast komt de autonomie van de minderjarige, die juist zo kenmerkend is voor het kinderrechtenverdrag, misschien nog sterker uit de verf als we de kinderrechten niet vanuit een typische kinderrechtentypologie, zoals de 3 P's, benaderen maar wel vanuit een mensenrechtentypologie omdat het beschermingsperspectief bij de algemene mensenrechtenverdragen minder sterk aanwezig is.

4.4. Toezicht op de naleving

Er zijn twee manieren in werking om het toezicht op de naleving van het kinderrechtenverdrag te garanderen, met name door middel van rapportage en op basis van een klachtenprotocol.

Rapportage aan het Comité voor de Rechten van het Kind

Bij artikel 43 heeft het verdrag een Comité voor de Rechten van het Kind²³ opgericht dat toeziet op de vooruitgang die de lidstaten maken bij de nakoming van de aangegane verplichtingen. Het comité bestaat uit achttien deskundigen.

In uitvoering van artikel 44 van het verdrag hebben de Verdragsstaten zich ertoe verbonden periodiek te rapporteren aan het Comité. Het gaat dan over enerzijds de maatregelen die genomen zijn om uitvoering te geven aan de in dit Verdrag erkende rechten en anderzijds wordt er verslag uitgebracht over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten. Dit gebeurt in principe binnen de twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken staat die partij is en vervolgens iedere vijf jaar.

Klachtenprotocol

Eind 2011 werd door de Verenigde Naties een klachtenprotocol bij het kinderrechtenverdrag aangenomen. Het kinderrechtenverdrag was tot dan het enige internationale mensenrechtenverdrag dat nog geen klachtenprocedure had.

Individuele klachtenprocedure

Het klachtenprotocol voorziet in de invoering van een individuele klachtenprocedure, een tussenstatelijke klachtenprocedure en een onderzoeksprocedure. De invoering van de individuele klachtenprocedure maakt het mogelijk dat personen, ook wanneer zij al meerderjarig zijn, klachten over de schending van hun kinderrechten indienen bij het Comité, met de klassieke voorwaarde dat de nuttige interne rechtsmiddelen werden uitgeput. Het Comité stelt bij de behandeling van deze klachten het belang van het kind voorop.

De klachtenprocedure werkt in verschillende stappen. Het Comité informeert het land in kwestie over de klacht, op voorwaarde dat de klacht ontvankelijk is. Het land krijgt tijd om te reageren en eventueel te verduidelijken welke acties het genomen heeft. Daarna probeert het Comité te bemiddelen. Lukt dat niet, dan maakt het Comité zijn aanbevelingen over aan het land, dat op haar beurt aan het Comité rapporteert over de werkwijze om de situatie van de klager(s) te verbeteren.

Tussenstatelijke klachtenprocedure

Daarnaast voert het klachtenprotocol, volledig parallel met de andere mensenrechtenverdragen, ook een tussenstatelijke klachtenprocedure in. Het is weinig waarschijnlijk dat deze in de praktijk vaak zal worden gebruikt.

23. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>

Naast deze klachtenprocedures bestaat er ook een onderzoeksprocedure. Indien het Comité betrouwbare informatie ontvangt over het feit dat een verdragspartij zich schuldig maakt aan ernstige of systematische schendingen van de rechten, kan het die staat uitnodigen om samen te werken bij het onderzoeken van die informatie.

4.5. Kinderrechten in België en Vlaanderen

De ratificatie

De goedkeuring door Vlaanderen en België van het kinderrechtenverdrag is zeer snel verlopen. Gezien het kinderrechtenverdrag de bevoegdheden van zowel de federale overheid als die van de deelstaten raakt, moest het als 'gemengd verdrag' nochtans goedgekeurd worden door de verschillende overheden. Vlaanderen deed dit als eerste met haar decreet van 15 mei 1991. Daarna volgden de Franse en Duitstalige Gemeenschap en de federale overheid. Dit zorgde ervoor dat het Verdrag in België in werking kon treden op 15 januari 1992.

De facultatieve protocollen bij het kinderrechtenverdrag van 25 mei 2000 betreffende de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten enerzijds en kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie anderzijds, zijn in België in werking getreden respectievelijk op 6 juni 2002²⁴ en 17 april 2006²⁵.

Zoals gezegd, is er sinds kort een derde facultatief protocol, het klachtenprotocol, dat door België wellicht eerstdaags zal geratificeerd worden. Het werd door het Vlaams Parlement al goedgekeurd bij decreet van 14 december 2012. De praktische toepassing ervan maakt het voorwerp uit van adviezen van een werkgroep van de NCRK.

Het Vlaams actieplan kinderrechten

In 2004 zag het eerste Vlaams actieplan kinderrechten het licht. Dit vertaalde het Wereldactieplan voor kinderen (VN, 2002, zie hoofdstuk 6) naar de Vlaamse context. Daarnaast gaf het ook een antwoord op de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het kind van 2002. Het tweede Vlaams actieplan kinderrechten (2011-2014) geeft, aansluitend bij het derde jeugdbeleidsplan, een antwoord op de slotbeschouwingen van 2010. Vanaf 2015 gebeurt de opvolging van de slotbeschouwingen via het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan.

24. De goedkeuring door België gebeurde bij wet van 29 april 2002. In 2002 was het protocol nog een federale aangelegenheid. Tengevolge van de staatshervorming behoort het protocol sinds 2003 ook tot de bevoegdheid van de gewesten en is de uitvoering van het protocol dan ook, zoals die van het kinderrechtenverdrag, een gemengde bevoegdheid geworden.

25. Het protocol werd goedgekeurd door achtereenvolgens de Vlaamse Gemeenschap (decreet van 7 februari 2003), de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de federale overheid.

Periodieke rapportage

België diende het eerste periodiek rapport over het kinderrechtenverdrag in bij het Comité voor de Rechten van het Kind in 1994, het tweede in 1999 en het gecombineerde derde en vierde in 2008. In juni 2010 werd dit laatste rapport besproken met het Comité, dat vervolgens nog dezelfde maand zijn slotbeschouwingen aan België heeft geformuleerd²⁶. Ook de vermelde facultatieve protocollen gaven aanleiding tot een afzonderlijk initieel rapport waarna de opvolging verder gebeurde via de periodieke rapportage over het kinderrechtenverdrag²⁷. Het eerste en tweede periodiek rapport werd door Justitie gecoördineerd. Daar waar de Vlaamse inbreng bij het eerste rapport nog een zaak was van buitenlands beleid, was dat vanaf het tweede rapport het werk van de coördinatie kinderrechten met medewerking van de aanspreekpunten. De coördinatie van het gecombineerde derde en vierde periodiek rapport en van het initieel rapport bij het protocol kinderhandel gebeurde door de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Ook deze keer gebeurde de Vlaamse inbreng door de coördinatie kinderrechten (afdeling Jeugd) met medewerking van de aanspreekpunten. De Vlaamse minister bevoegd voor de coördinatie van het kinderrechtenbeleid zorgde voor de terugkoppeling naar de Vlaamse Regering.

26. Slotbeschouwingen slaan over volgende onderwerpen: voorbehouden en verklaringen, wetgeving coördinatie, nationaal actieplan voor kinderen, onafhankelijke monitoring, toewijzing van middelen, dataverzameling, verspreiding, bewustmaking en opleiding, samenwerking met maatschappelijk middenveld, internationale samenwerking, non-discriminatie, het belang van het kind, respect voor de mening van het kind, lijfstraffen, follow-up van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen, gezinsleven, kinderen die opgroeien buiten een gezinsomgeving, misbruik en verwaarlozing, adoptie, kinderen met een handicap, gezondheid en gezondheidsdiensten, geestelijke gezondheid en kinderen in de psychiatrie, gezondheid van adolescenten, schadelijke traditionele praktijken, levensstandaard, onderwijs, rust en vrijetijdsbesteding, bedelende straatkinderen, niet-begeleide kinderen, kinderen uit asielzoekende gezinnen, kinderen in een gepapend conflict, verkoop en ontvoering van kinderen, jeugdrecht, ratificatie van internationale mensenrechtenverdragen, follow-up en verspreiding.

27. Zie: website Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind: <http://www.ncrk.be/nl> en meer bepaald volgende pagina: <https://1168.fedimbo.belgium.be/nl/inhoud/rapporten-over-kinderen>

5. Jeugdbeleid

5.1. Een beetje geschiedenis²⁸

Ook na de Tweede Wereldoorlog maakte de regering zich zorgen over “de jeugd van tegenwoordig”. En ze had daar nog goede redenen voor ook. Net zoals in andere landen was ook in België de jeugdcriminaliteit sterk gestegen²⁹. De oorlog en bezetting hadden een stempel gezet op de samenleving. In 1945 richtte de Minister van Openbaar Onderwijs een Nationale Raad voor de Jeugd op als “tijdelijke commissie van advies”. In de praktijk bleek dit een valse start.

In 1956 richtte de Belgische regering binnen het Ministerie van Openbaar Onderwijs de Nationale Dienst voor de Jeugd opnieuw op, evenals de Nationale Raad voor de Jeugd.

De Nationale Raad kreeg de bevoegdheid alle ministers te adviseren, niet alleen de voogdijminister (de “Minister van Openbaar Onderwijs”). Bij de oprichting van de Nationale Raad voor de Jeugd zag de bevoegde minister Leo Collard twee grote taken: de raad moet naast het adviseren van de regering ook ‘impulsen geven aan de werking van de jeugdbewegingen’.

De Nationale Dienst voor de Jeugd beschikte over een opvallend, gevarieerd instrumentarium van beleidsinstrumenten. Zij had niet alleen als taak het ondersteunen van de jeugdverenigingen, maar nam zelf initiatieven die rechtstreeks ten bate waren van de jeugd, al dan niet in samenwerking met andere ministeries.

De vorming van de leiding van de jeugdverenigingen stond voorop in het jeugdbeleid. Deze werd niet alleen als de leiding van de verenigingen beschouwd, maar uit hoofde hiervan tevens als de leiding van de jeugd en als de toekomstige leiding van het land, als politicus of als verantwoordelijke van een maatschappelijke instelling (vakbond, boerenorganisatie, mutualiteit...). Maar de voor het jeugdwerk en jeugdbeleid cruciale elitevorming stond na 1968 onder druk. De reden was te zoeken in de ontzuiling, de verschuivingen binnen het jeugdwerk wat betreft zijn finaliteit, een afkeer van elitevorming, de democratisering van het onderwijs, waardoor het jeugdwerk steeds minder een compensatie hoefde te vormen voor een beperkte scholing, en het aanboren van andere rekruteringskanalen door de politieke partijen.

In België was er nog een specifiek gevolg van ‘1968’: een grondwetswijziging hervormde de staat.

28. Gebaseerd op een bijdrage van Johan Van Gaens aan de expert work shop “The history of youth work in Europe and its relevance for today’s youth work policy (2009). <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/research/Workshops/Blankenberge2.html>

29. Romain Vanlandschoot: Sluit ze op... Jongeren in de criminaliteit 1400 tot nu. Leuven, Davidsfonds, 2008, p. 223 – 226.

5.2. Staatshervormingen

De staatshervorming van 1970 – 1971 was de eerste van een lange reeks die België veranderde van een unitaire in een federale staat. In 1970 werden -naargelang van het standpunt van de betrokkenen- het bestaan erkend, dan wel gecreëerd van drie cultuurgemeenschappen: de Vlaamse, de Franse en de Duitstalige. Deze cultuurgemeenschappen zouden vanaf dan in hun eigen assemblees wetgeving kunnen ontwikkelen over de “culturele aangelegenheden”. Hiertoe behoorden o.a. de kunsten, de sport, de media, ... en ook het jeugdbeleid.

De cultuurgemeenschappen zijn slechts bevoegd voor het beleid ten aanzien van die jeugdverenigingen die exclusief behoren tot de eigen cultuurgemeenschap. In een beleid ten aanzien van Belgische jeugdverenigingen werd niet voorzien.

Wanneer de Belgische staat in 1971 haar bevoegdheid op het gebied van het jeugdbeleid overdraagt aan de cultuurgemeenschappen, dan geldt dit enkel voor het niet-formele leren. In de jaren '80 zullen de gemeenschappen ook bevoegd worden voor o.a. onderwijs en jeugdbescherming maar staatrechtelijk zal dit nooit behoren tot de bevoegdheid 'jeugdbeleid'.

De recentste staatshervorming (vlinderakkoord 2011) maakt dat de Vlaamse overheid meer bevoegdheden zal krijgen op het vlak van onder meer arbeidsmarktbeleid, gezondheidszorg, gezinsbeleid (kinderbijslag, geboorte-en adoptiepremies), justitie (jeugdsanctierecht), fiscale maatregelen (eigen woning, grootstedenbeleid).³⁰ Maar dit neemt niet weg dat de bevoegdheidsoverdracht aan de gemeenschappen en gewesten op het vlak van werkgelegenheid, mobiliteit, huisvesting, leefmilieu... en de impact op kinderen en jongeren niet mag onderschat worden.

5.3. Onderweg naar een breed jeugd- en kinderrechtenbeleid

De continue vraag naar een 'breed jeugdbeleid' stond haaks op de ontwikkelingen binnen het reëel bestaande jeugdbeleid, dat in de jaren negentig enger dan ooit ingevuld werd, na een voortdurende afbouw van het beleidsinstrumentarium na de jaren '50.

Toen Bert Anciaux aantrad als Vlaams minister bevoegd voor o.a. de culturele aangelegenheden (1999) kreeg hij applaus in de jeugdsector. Voor het eerst vermeldde de titel van een Vlaams minister 'jeugd' als een bevoegdheid van een minister. De ambities waren groot. De facto kwamen ze tot uiting in de realisatie van jeugdbeleidsplannen.

Het eerste jeugdwerkbeleidsplan werd opgemaakt voor de periode 2001-2004. Dit plan wilde een aanzet geven tot een eerste jeugdbeleidsplan met aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren als een rode draad doorheen alle bevoegdheden.

In mei 2002 zag het eerste Vlaams jeugdbeleidsplan (2002-2004) het licht. Het droeg de veelzeggende ondertitel 'Naar een volwaardig aandeelhouderschap'. In het plan lezen we dat het een plan betreft met een missie: 'met kinderrechten op weg naar aandeelhouderschap in de samenleving' die verder uitgewerkt wordt als 'werken aan het volwaardige aandeelhouderschap in de samenleving van kinderen en jongeren in Vlaanderen'.

30. <http://www.bestuurszaken.be/zesdestaatshervorming>

Het tweede jeugdbeleidsplan, het Vlaams jeugdbeleidsplan 2006-2009 integreert het jeugdwerkbeleid en het jeugdbeleid en kiest dadelijk voor een tweede integratie, die met het Vlaamse kinderrechtenbeleid. Het uitbouwen van een 'decretale basisstructuur voor de integratie van het Vlaamse jeugdbeleid en het Vlaamse kinderrechtenbeleid' wordt de eerste doelstelling van dit plan. De tweede is 'jeugdwerkbeleid als bijzonder aandachtspunt'. De volgende waren jeugdinformatie, participatie, diversiteit en internationaal. Daarna volgden zogenaamde beleidsrotondes om raakvlakken tussen jeugdbeleid en andere bevoegdheden onder de aandacht te brengen.

Dat het tweede plan zo resoluut kiest voor de integratie met het kinderrechtenbeleid sluit overigens nauw aan bij de toewijzing van de coördinatie van het kinderrechtenbeleid aan de Vlaamse minister van jeugd door de Vlaamse Regering in 2004.³¹ Na de aanduiding van de Vlaamse minister van Welzijn als coördinerend minister kinderrechten door de regering in 1997 en 1999, was dat nu voor de eerste keer de minister van Jeugd, een aanduiding die voor de eerste keer ook was opgenomen in het bevoegdhedenbesluit van de Vlaamse Regering.

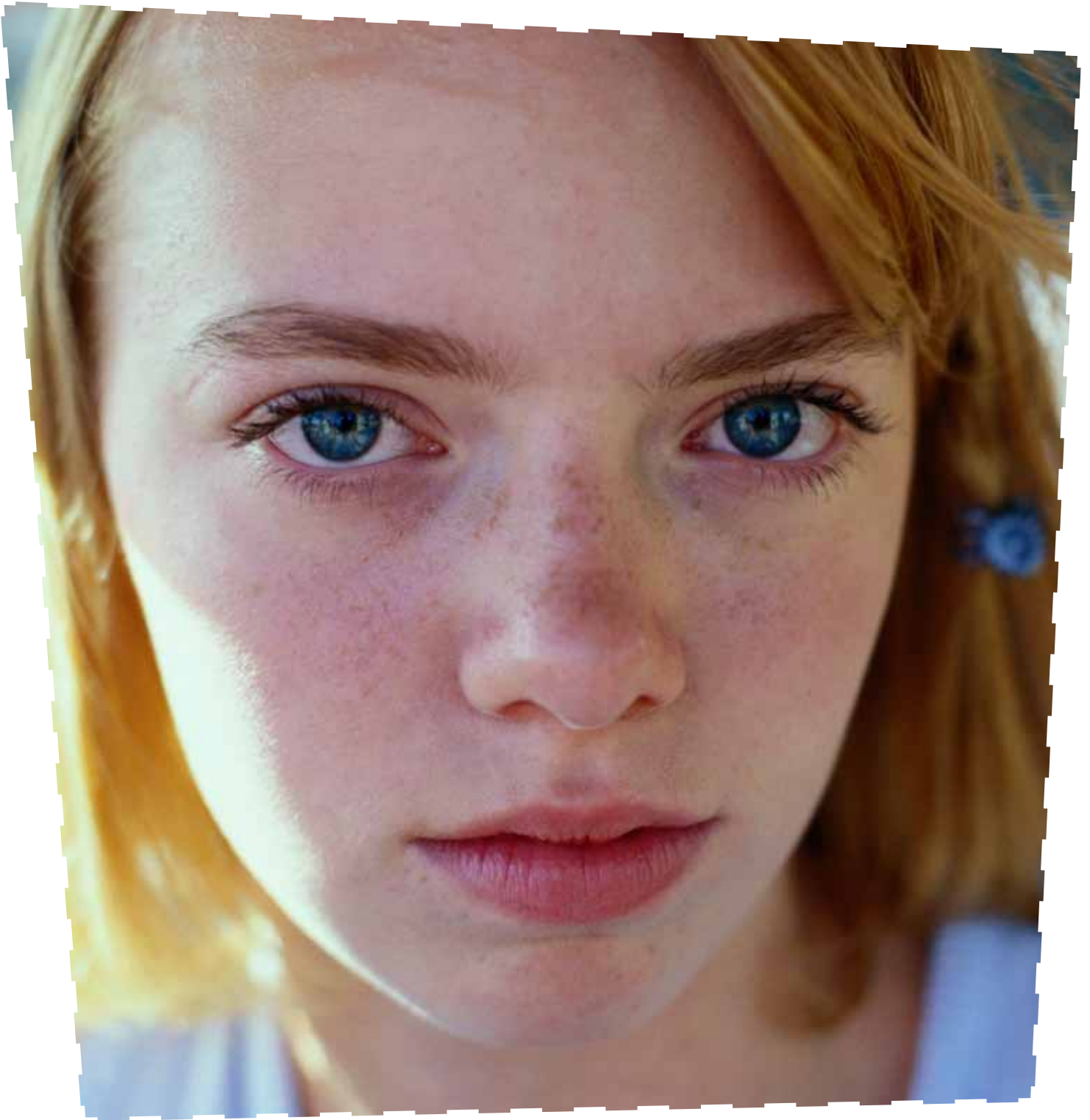
De beoogde decretale basisstructuur voor een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid kreeg zijn beslag in het decreet van 18 juli 2008 houdende een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid dat het decreet van 1997 op het kindeffectrapport en het decreet van 2002 op het Vlaams jeugdbeleid vervangt.

Voor het derde Vlaams jeugdbeleidsplan (2010-2014) is, zoals bepaald in het decreet van 2008, het kinderrechtenverdrag het ethische en wettelijke kader van het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

De inhoud van het derde Vlaamse jeugdbeleidsplan is sterk gebaseerd op de Europese Jeugdstrategie 2010-2018 (zie verder), waarin acht thema's vastgelegd zijn: educatie (zowel formeel als niet-formeel en informeel), sociale inclusie, werkgelegenheid, vrijwilligerswerk, gezondheid en sport, participatie en informatie, creativiteit en ondernemerschap, jeugd en de wereld. Aansluitend bij deze thema's werden 24 strategische doelstellingen geformuleerd. Aan deze doelstellingen werden operationele doelstellingen en acties gekoppeld. Daarnaast zag dus ook een Vlaams actieplan kinderrechten het licht.

In 2015 hopen we te komen tot een eerste echt geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan.

31. In 2006 verschoof de (administratieve) coördinator kinderrechten van welzijn naar jeugd.

6. Nationale, Europese en internationale agenda's en samenwerking

Nationale en internationale samenwerking zijn belangrijke mechanismen om het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid af te stemmen op de geldende internationale verplichtingen. Het kan zowel gaan over rapportage aan internationale instanties, het delen van goede praktijkvoorbeelden, als het innemen van gemeenschappelijke standpunten. Daarbij dient wel vooraf de opmerking gemaakt dat de beleidsagenda's jeugd en kinderrechten op het niveau van de Europese Unie, Raad van Europa en Verenigde Naties grotendeels gescheiden verlopen³². Daarnaast is ook de nationale opvolging van die agenda's in België verschillend. Uit wat voorafgaat, moge al duidelijk zijn dat jeugdbeleid een bevoegdheid is van de gemeenschappen. Kinderrechten daarentegen zijn geen bevoegdheid. Het zijn de mensenrechten die gelden voor alle personen jonger dan achttien jaar en die alle overheden in de uitoefening van hun bevoegdheden moeten naleven. In het overzicht van wat op nationaal, Europees en internationaal niveau gebeurt, zullen we dan ook steeds een onderscheid maken tussen kinderrechten en jeugdbeleid.

6.1. België

Er bestaat niet zoiets als Belgisch jeugd- en kinderrechtenbeleid, aangezien het gaat om een bevoegdheid van de verschillende overheden. Toch is samenwerking vaak noodzakelijk, zeker voor die internationale fora waar België slechts met één stem mag spreken. Tussen de bevoegde ministers en hun administraties is er dus op geregelde tijdstippen overleg.

Coörmulti

De coördinatie tussen de Belgische overheden voor rapportages aan, standpuntbepalingen bij, samenstelling van delegaties die naar internationale instellingen worden afgevaardigd e.a. gebeurt door de Dienst Coörmulti van de Federale overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Het Departement internationaal Vlaanderen (iV) staat binnen de Vlaamse overheid in voor de opvolging van deze vergadering i.s.m. de bevoegde beleidsdomeinen, met name via het SOIA³³-netwerk.

32. Voor meer informatie zie: http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/internationalesamenwerking_doc/voorzitterschap/PolicyAgendas-Ch-Y-ChR.pdf

33. Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden

Intra-Belgisch overleg Jeugd

Wat betreft de afstemming in functie van een Belgische standpuntinname voor de diverse fora, formeel en informeel overleg en samenwerking tussen de drie gemeenschappen m.b.t. jeugdzaken op nationaal, Europees en internationaal niveau wordt er op geregelde tijdstippen een intra-Belgisch overleg Jeugd georganiseerd. Vaste partners zijn de jeugdadministraties en de nationale agentschappen³⁴ uit de drie gemeenschappen.

Interessant om weten is dat ook de jeugdraden uit de drie gemeenschappen dergelijk overleg hebben in de J-club. Zij worden tevens betrokken bij een 'uitgebreid' intra-belgisch jeugdoverleg.

Contactpersonen kinderrechten

Op vraag van respectievelijk de Raad van Europa en de Europese Commissie hebben drie Belgische overheden een contactpunt kinderrechten aangeduid. Naast de Vlaamse overheid betreft het de Federale overheidsdienst Justitie en de Franse Gemeenschap³⁵. Mogelijkerwijs zal ook de Duitstalige Gemeenschap nog iemand aanduiden.

Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK)³⁶

Aanleiding voor de oprichting waren slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind bij het eerste periodiek rapport van België (1995). Het Comité vroeg aan België om een permanent mechanisme op te richten dat werd belast met de coördinatie, de evaluatie en het toezicht op de toepassing en de naleving van het Verdrag inzake de bescherming van de rechten van het kind zowel op federaal als regionaal niveau.

Opdrachten

Het samenwerkingsakkoord afgesloten tussen de verschillende betrokken overheden geeft 6 opdrachten aan de NCRK.

- Bijdragen tot de uitwerking van het periodiek verslag dat België moet opstellen overeenkomstig artikel 44 van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de voorstelling ervan bij het Comité.
- Bijdragen tot de uitwerking van andere documenten in verband met de rechten van het kind die de Belgische Staat gehouden is voor te leggen aan internationale instanties.
- De nodige maatregelen nemen om de verzameling, de analyse en de verwerking te coördineren van een minimum aan gegevens ten behoeve van het Comité, ten einde de situatie van de kinderen op het nationale grondgebied te kunnen beoordelen.

34. De nationale agentschappen bevoegd voor de implementatie van het jeugdhoofdstuk "Youth in Action" van het Erasmus+ programma

35. Het gaat over volgende personen: Joost Van Haelst, Vlaamse overheid/ afdeling Jeugd - Christel De Craim, FOD Justitie en Malvina Govaert, Franse Gemeenschap/Observatoire de l'Enfance, de la Jeunesse et de l'Aide à la Jeunesse.

36. www.ncrk.be

- De bevordering van het overleg en de permanente gegevensuitwisseling tussen de verschillende autoriteiten en instanties die zich bezig houden met de rechten van het kind, zulks ten einde een maximale afstemming van het op elk niveau gevoerde beleid te bewerkstelligen. Te dien einde houdt zij rekening met de aanbevelingen van het Comité van de rechten van het kind.
- Toezien op en onderzoeken welke uitvoeringsmaatregelen nog nodig zijn om te voldoen aan de voorstellen en aanbevelingen van het Comité. In dit verband kan zij voorstellen of aanbevelingen doen, die niet bindend zijn voor de bevoegde overheden.
- Advies verstrekken met betrekking tot ontwerpen van internationaal Verdrag en Protocol, zodra deze invloed hebben op de rechten van het kind.

Deze opdrachten moeten steeds uitgevoerd worden rekening houdend met de respectieve bevoegdheden van de verschillende betrokken overheden en met respect voor de autonomie van deze overheden.

Samenstelling en werking

De NCRK brengt een 90—tal gouvernementele en niet-gouvernementele kinderrechten actoren samen, zoals boven al toegelicht. De vertegenwoordigers van deze organisaties vormen samen de plenaire vergadering.

De Commissie beschikt over een voltijdse voorzitter die werkt in dienst van de Commissie. De benoeming gebeurt bij koninklijk besluit na advies van de Gemeenschappen. De voorzitter heeft een mandaat van 5 jaar en wordt in de werkzaamheden ondersteund door een beperkt secretariaat. Het secretariaat bestaat uit twee stafmedewerkers en een halftijdse administratieve kracht.

Binnen de commissie zijn er 9 stemgerechtigde leden. Elk van de 9 stemgerechtigde leden wordt aangeduid door één van de betrokken regeringen. De Vlaamse Regering heeft twee vertegenwoordigers (zoals de federale). De stemgerechtigde leden beslissen onder meer over de goedkeuring van de begroting van de commissie, het periodiek rapport... De andere leden van de commissie zijn adviesgerechtigd.

Onder de adviesgerechtigde vertegenwoordigers bevinden zich de vertegenwoordigers van de Vlaamse administraties. Deze komen uit het Departement Onderwijs en Vorming, het Agentschap Jongerenwelzijn en het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen. Deze laatste is tevens de Nederlandstalige ondervoorzitter van de commissie. Hij bewaakt de linkers met het Vlaamse beleid en coördineert de Vlaamse inbreng via de aanspreekpunten. De Vlaamse NGO's worden vertegenwoordigd door de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, de Vlaamse kinderen en jongeren door de Vlaamse Jeugdraad en de Vlaamse Scholierenkoepel.

Er worden twee ondervoorzitters aangeduid op voorstel van respectievelijk de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. In tegenstelling tot de voorzitter werken deze niet voor de commissie. Het bureau, dat instaat voor het dagelijks bestuur van de Commissie, bestaat uit de voorzitter, de ondervoorzitters en enkele leden van de commissie.

Voorbeelden van realisaties van de NCRK zijn de coördinatie van de Belgische landenrapporten in 2008 en 2009), de presentatie ervan (Genève, 2010) en de opvolging van de slotbeshouwingen die daaruit zijn voortgevloeid, de uitwerking van een sjabloon voor de periodieke rapportage in 2017, het beantwoorden van vragenlijsten vanuit internationale organisaties, het uitbrengen van adviezen waaronder dat over de toepassing van het klachtenprotocol in België, het onderzoeken van de mogelijkheid van toewijzing van budgetten aan kinder(rechten)beleid, het onderzoeken van nationale indicatoren kinderrechten...

6.2. Europese Unie

Jeugd

Wettelijk kader

De Europese Unie is actief op allerlei beleidsterreinen. Sinds de inwerkingtreding van het verdrag van Maastricht is Jeugd een bevoegdheid van de Unie geworden.

In het Verdrag van Lissabon is volgend specifiek artikel³⁷ opgenomen over de bevoegdheid rond jeugdzaken: “het optreden van de Unie is erop gericht de ontwikkeling van uitwisselingsprogramma’s voor jongeren en jongerenwerkers te bevorderen en de deelneming van jongeren aan het democratisch leven van Europa aan te moedigen”.

Erasmus+

Dit verdragsartikel krijgt onder andere een concrete invulling door het Europese subsidieprogramma Erasmus+, het geïntegreerde programma voor onderwijs, vorming, jeugd en sport (2014-2020)³⁸. Hier krijgt dus alles wat te maken heeft met internationale jongerenmobiliteit zijn plek.³⁹ In Vlaanderen is JINT als nationaal agentschap verantwoordelijk voor de implementatie van het jeugdruik van het programma.

Politiek samenwerkingskader jeugdzaken

In de EU-Raad wordt het politieke samenwerkingskader uitgetekend. De Raad van ministers is het belangrijkste besluitvormende orgaan van de Europese Unie. De samenstelling van de Raad varieert afhankelijk van het onderwerp dat op de agenda staat. Zo is de Raad Jeugd samengesteld uit de ministers van de lidstaten die bevoegd zijn voor jeugdzaken. Politieke overeenstemming vertaalt zich in resoluties en conclusies van de Raad.

37. Art. 165.2 van het Verdrag van Lissabon (2009)

38. www.ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus en www.erasmus-plus.be

39. Voor 2014 was er een apart jeugdprogramma onder de titel ‘Youth in Action’. Voor meer info, zie www.jint.be en www.youthinaction.be

De Raad Jeugd van de Europese Unie heeft op 27 november 2009 een nieuw kader voor Europese samenwerking inzake Jeugd aangenomen. Er worden voor de periode 2010-2018 twee grote doelstellingen naar voor geschoven, met name:

- meer en gelijke kansen creëren voor alle jongeren in het onderwijs en op de arbeidsmarkt
- actief burgerschap, sociale inclusie en solidariteit onder alle jongeren bevorderen

Hiertoe moeten initiatieven ontwikkeld worden op 8 actieterreinen: onderwijs en vorming, werkgelegenheid en ondernemerschap, gezondheid en welzijn, participatie, vrijwilligersactiviteiten, sociale inclusie, jeugd en de wereld, creativiteit en cultuur. Daarnaast is er duidelijk aandacht en zorg voor jeugdwerk en jeugdorganisaties als dragers van een aantal doelstellingen uit dit kader en als actoren die zeer duidelijk bijdragen tot de realisatie ervan. Dat mag dan in Vlaamse oren heel vertrouwd en normaal klinken, in de context van een Europese Unie is het dat zeker niet. Het is meteen een van de meest hoopgevende elementen uit deze strategie.

Om de drie jaar wordt een EU Youth Report opgemaakt waar de lidstaten rapporteren over de gemaakte vorderingen. Dit rapport bevat heel wat interessante informatie over alle lidstaten van de EU.⁴⁰

Het werk in de Raad is steeds meer cross-sectoraal. De aanspreekpunten kunnen vanuit hun expertise een belangrijke inhoudelijke input geven en dit zowel via de coördinatie als via de Vlaamse vertegenwoordiging bij de EU.

40. Meer info op http://ec.europa.eu/youth/policy/eu-youth-strategy_en.htm

Kinderrechten

Wettelijk kader

Voor kinderrechten is er een wettelijke basis terug te vinden in twee wetteksten van de Europese Unie. Deze zijn het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (art. 24)⁴¹ en het Lissabonverdrag. In dit laatste verdrag gaat het over de artikelen 3 (3) al. 2 en 32 van het Lissabonverdrag⁴². De voorlaatste bepaling waarborgt de bescherming van de rechten van het kind en de laatste bevat een verbod op kinderarbeid. Verder kan ook verwezen worden naar de EU-agenda voor de Rechten van het Kind (15 februari 2011)⁴³. De drie grote lijnen van deze agenda zijn algemene beginselen⁴⁴ concrete EU-maatregelen voor kinderen op het vlak van kindvriendelijke justitie, ter bescherming van kwetsbare kinderen en over kinderen in het externe optreden van de EU en ten derde participatie en bewustmaking van kinderen.

Coördinatie

Binnen de DG justitie is er een cel kinderrechten onder leiding van de coördinator kinderrechten die de rechten van het kind opvolgt binnen de Europese Commissie. Deze dienst heeft inderdaad een coördinerende rol op het vlak van kinderrechten tussen de diensten van de Europese Commissie. Ze brengt de voornaamste stakeholders (gouvernementele en niet-gouvernementele) samen op het Europees Forum voor de Rechten van het Kind⁴⁵. Ze laat zich adviseren door experts van de EU-lidstaten waaronder de bovenvermelde Belgische contactpunten.

41. Artikel 24

De rechten van het kind

1. Kinderen hebben recht op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn. Zij mogen vrijelijk hun mening uiten. Aan hun mening in hen betreffende aangelegenheden wordt in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid passend belang gehecht.
2. Bij alle handelingen in verband met kinderen, ongeacht of deze worden verricht door overheidsinstanties of particuliere instellingen, vormen de belangen van het kind een essentiële overweging.
3. Ieder kind heeft het recht, regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.
(zie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:nl:PDF>)

42. http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_nl.htm

43. http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/eu-agenda/index_en.htm

44. 1. rechten van het kind integraal deel laten uitmaken van het grondrechtenbeleid van de EU; 2. grondslag leggen voor een op feiten gebaseerde beleidsvorming; 3. samenwerking met belanghebbenden

45. Voor meer informatie zie: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm

6.3. Raad van Europa

Jeugd⁴⁶

Systeem van co-management

Sinds 1998 wordt een systeem van co-management gehanteerd. Vertegenwoordigers van overheden en jeugdorganisaties zijn samen vertegenwoordigd in de besluitvormende organen.

Het Comité Directeur de la Jeunesse (CDEJ) - of het Directiecomité Jeugd - is het intergouvernementeel orgaan waarin het beleidsvoorbereidende werk gebeurt. Momenteel zijn er 50 leden. De jeugdwerkers zijn vertegenwoordigd in de 'raadgevende raad', le Conseil Consultatif. Die raad bestaat uit 30 leden. Bij de samenstelling werd ervoor gezorgd dat ook nieuwe jeugdwerkvormen vertegenwoordigd zijn.

Beide organen komen samen in de 'gezamenlijke raad', le Conseil Joint. Die raad beslist in consensus over de werkprogramma's en de acties van de sector. De uiteindelijke concretisering gebeurt in het programmacomité, waarin de gouvernementele en de niet-gouvernementele sector samenzitten. Deze manier van werken is niet gemakkelijk. Gezamenlijk beslissen met ongeveer 80 stemgerechtigde leden is geen sinecure.

In het Directiecomité Jeugd zit een vertegenwoordiger van de afdeling Jeugd. De opdrachten van het comité zijn:

- opvolgen van de evolutie van de jeugdproblematiek in de lidstaten, ondertekenaars van de Culturele Conventie
- bevorderen van de intergouvernementele samenwerking in de jeugdsector
- advies geven aan het ministercomité over het budget dat nodig is voor de activiteitenprogramma's
- samenwerken met het Europees Jeugdfonds, de Europese jeugdcentra en andere directiecomités (bv. European Committee of Social Rights (ECSR) of European Committee for Social Cohesion (CDCS)
- voorbereiden en opvolgen van de ministerconferentie inzake jeugdbeleid, voorstellen doen aan het comité van ministers voor de gouvernementele invulling van de beheersorganen van het jeugdfonds en het jeugdcentrum

Europese Jeugdcentra en een Jeugdfonds

De jeugdcentra en het jeugdfonds zijn voor de Raad van Europa de belangrijkste instrumenten om haar jeugdbeleid vorm te geven en zichtbaar te maken.

De Europese jeugdverenigingen kunnen gebruik maken van de infrastructuur en het pedagogische team van de Europese jeugdcentra in Straatsburg en in Boedapest. Zij kunnen zich eveneens inschrijven voor het vormingspakket dat de pedagogische staf zelf organiseert en aan het jeugdwerk aanbiedt. Het beheer van beide centra is toevertrouwd aan het programmacomité, dat bestaat uit ambtenaren en jeugdwerkers.

46. http://www.coe.int/t/dg4/youth/default_en.asp

Het Europese Jeugdfonds wordt gespijsd door vaste bijdragen van de verschillende lidstaten. De afdeling Jeugd staat in voor de bijdrage van de Vlaamse Gemeenschap. De Franse Gemeenschap levert het andere deel van de Belgische bijdrage. Daartoe bestaat een officiële verdeelsleutel.

Met de kredieten van het fonds worden enerzijds de initiatieven van de Europese jeugdcentra gefinancierd. Daarnaast worden toelagen verleend aan internationale jeugdverenigingen (jeugd-NGO's) voor hun werking en voor de organisatie van vormingsinitiatieven voor jeugdverantwoordelijken.

*Youth Partnership*⁴⁷

In 1998 beslisten de Raad van Europa en de Europese Commissie om gezamenlijk actie te ondernemen om jeugdwerkers te trainen. Dat was de start van het Youth Partnership, dat tot op vandaag voortduurt. De samenwerking brengt de expertise van 2 instituten bij elkaar op het vlak van jeugd-beleid, jeugdonderzoek en jeugdwerk.

Een belangrijk project van het Youth Partnership is het ECKYP, het European Knowledge Centre for Youth Policy. ECKYP is een kennisknooppunt dat de jeugdsector voorziet van informatie en kennis over de jeugd en zijn verschillende realiteiten in Europa. De belangrijkste instrumenten om dat te verwezenlijken zijn een netwerk van correspondenten, een databank en landenfiches. ECKYP verspreidt zijn kennis ook via publicaties, zoals COYOTE en T-kits.

Kinderrechten

Het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens en het Europees Sociaal Handvest hebben ook voor kinderen en hun rechten een grote waarde. Het zou ons evenwel te ver leiden, mochten we hierop nu ingaan. In het kader van het programma "Building a Europe for and with children" staat een team kinderrechten in voor de opvolging van de rechten van het kind⁴⁸. Het doet dat aan de hand van de strategie kinderrechten, nu voor de periode 2012-2015. Prioriteiten van deze strategie zijn de bevordering van kindvriendelijke diensten, het elimineren van alle vormen van geweld tegen kinderen, het waarborgen van rechten van kinderen in kwetsbare situaties en de bevordering van kindparticipatie.

Het team kinderrechten zorgt voor een interne coördinatie tussen de diensten van de Raad van Europa. Daarnaast coördineert het een netwerk van kinderrechtencoördinatoren, waarvan de vermelde contactpunten kinderrechten van België deel uitmaken. Deze coördinatoren zijn voor de strategie kinderrechten 2012-2015 de officiële link tussen de Raad van Europa en de 47 lidstaten. Ter voorbereiding van de nieuwe strategie 2016-2019 zal bij de Raad van Europa een Comité van experts opgericht worden.

47. <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership>

48. www.coe.int/children

6.4. Verenigde Naties

Kinderrechten

Het referentiedocument bij uitstek op het vlak van kinderrechten bij de VN is het Kinderrechtenverdrag (en zijn protocollen) dat we hebben toegelicht.

Een ander document dat in dit verband ook richtinggevend is, is het wereldactieplan "A world fit for Children" (Een wereld geschikt voor kinderen) van mei 2002⁴⁹. Hieraan gaven het eerste Vlaams actieplan kinderrechten (2004) en het Nationaal actieplan voor kinderen (2005-2006) uitvoering. Momenteel is het niet volledig duidelijk wat het vervolg is op het wereldactieplan. Het ziet er naar uit dat de opvolging zal gebeuren in het kader van de agenda 2015+ (Millennium Development Goals (MDG)⁵⁰).

Jeugd

Wereld Actie Programma voor de Jeugd (WPAY)

De VN-Secretaris-generaal heeft jeugd als een van zijn topprioriteiten gemaakt in zijn vijfjarige actieagenda. Concreet betekent dit onder andere dat jeugd meer focus zal krijgen in de verschillende VN-programma's, er een "VN systeem-breed-jeugdactieplan" is opgesteld en dat er een VN-gezant voor de Jeugd is aangesteld. De VN-gezant voor de Jeugd zet zich ervoor in om de participatie van jongeren op VN-niveau te versterken, waarbij de focus vooral ligt op gestructureerde participatiemechanismen. Een voorbeeld daarvan zijn de VN jongerenvertegenwoordigers.

In de Verenigde Naties kennen we het Wereld Actie Programma voor de Jeugd. Het WPAY biedt een beleidskader en praktische richtlijnen voor nationale actie en internationale hulp ter verbetering van de situatie van jongeren.

Tegen 2015 moeten overheden een nieuwe ontwikkelingsagenda hebben klaarliggen, ter opvolging van de Millennium Development Goals-ontwikkelingsagenda. Op dit moment vinden er consultaties plaats en worden er rapporten opgesteld over hoe deze agenda eruit moet zien.

Unesco

De UNESCO is de VN-organisatie voor Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur. Ze wil de vrede en de veiligheid in de wereld bevorderen door internationale samenwerking te stimuleren op het vlak van onderwijs, natuurwetenschappen, sociale en menswetenschappen, cultuur en communicatie en informatie. 195 landen zijn lid van de UNESCO.

De UNESCO organiseert om de twee jaar een jeugdforum, dat voorafgaat aan de algemene vergadering van de UNESCO. Dat forum is voor jongeren van over de hele wereld een unieke gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen over de UNESCO-thema's en hun ideeën over te brengen aan de lidstaten van de UNESCO. Vlaanderen probeert steeds een vertegenwoordiger naar dat forum af te vaardigen.

49. Zie: <http://www.unicef.org/specialsession/wffc/>

50. Zie: <http://www.un.org/millenniumgoals/>

Afkorting

Doorheen de handleiding worden heel wat afkortingen gebruikt. Hier vind je nog een handig overzichtje.

BBB: beter bestuurlijk beleid

EU: Europese Unie

JKP: Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015 - 2019

JoKER: kind- en jongereneffectrapport

JOP: Jeugdonderzoeksplatform

KeKi: Kenniscentrum Kinderrechten

MDG: Millennium Development Goals

NCRK: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

NGO: niet-gouvernementele organisatie

RIA: reguleringssimpactanalyse

SOIA: Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden

VAK: Vlaams actieplan kinderrechten

VJP: Vlaams jeugdbeleidsplan 2011 - 2014

VN: Verenigde Naties

VRK: VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989

VVJ: Vereniging Vlaamse Jeugddiensten

WPAY: World Programme Action on Youth

Nog vragen? Meer info?

Gerda Van Roelen, teamverantwoordelijke team jeugd- en kinderrechtenbeleid

gerda.vanroelen@cjsm.vlaanderen.be

02 553 41 41

Joost Van Haelst, coördinator kinderrechten

joost.vanhaelst@cjsm.vlaanderen.be

02 553 33 73

Colofon

Dit is een uitgave van de afdeling Jeugd van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen.

Auteurs

Joost Van Haelst en Lieve Caluwaerts

Eindredactie

Lieve Caluwaerts

Lay-out

Katleen Van de Cruys

Druk

Agentschap Facilitair Management, Digitale drukkerij

Foto's

p.9, p.12, p.20, p.31, p.40, p.50: Getty Images
cover, p.36, p.45: Digital Vision
p.6: Shutterstock

Verantwoordelijke uitgever

Johan Van Gaens
afdelingshoofd Jeugd
Arenbergstraat 9
1000 Brussel

Uitgave

maart 2014

Depotnummer

D/2014/3241/036

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk
voor Jeugd en Volwassenen

Afdeling Jeugd

Arenbergstraat 9
1000 Brussel

**Vlaamse
overheid**